

Henri Leppänen

Koronan vaikutukset elokuva-alalle

Riskianalyysi

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Kulttuurituotanto

Opinnäytetyö

26.4.2022

Tiivistelmä

Tekijä(t):	Henri Leppänen
Otsikko:	Koronan vaikutukset elokuva-alalle
Sivumäärä:	47 sivua + 1 x liitettä
Aika:	26.4.2022
Tutkinto:	Kulttuurituottaja
Tutkinto-ohjelma:	Kulttuurituotanto
Suuntautumisvaihtoehto:	
Ohjaaja(t):	Tuntiopettaja Eeva-Katri Ahola

Opinnäytetyö on kvalitatiivinen tapaustutkimus, jonka tilaaja on Art Films Production. Art Films Productionin toimialana on elokuvien ja erilaisten audiovisuaalisten materiaalien tuotanto.

Tutkimuksen tavoitteena on analysoidun tiedon keruun lisäksi tuottaa kehitysehdotuksia riskien ennakointiin elokuva-alalle. Tutkimuksen menetelmänä toimivat erilliset teemahaastattelut audiovisuaalisen- ja elokuva-alan eri toimijoille. Haastattelut ovat tutkimuksen merkittävin aineisto, jonka sisältöä analysoidaan riskien luokittelulla ja SWOT-nelikenttäänalyysin avulla.

Opinnäytetyössä riskianalyysillä määritellään ja tunnistetaan elokuva-alaa kohdanneet riskit koronapandemian aikaansaamien vaikutusten johdosta. Tutkimuksessa elokuva-alan riskeiksi muodostuvat terveysuhka työpaikoilla, rajoitustoimenpiteistä johtuvat taloudelliset menetykset ja liiketoiminnan estyminen, sekä lainsäädännölliset rakenneongelmat koronapandemian tuki- ja korvaushakemusten hyväksymisessä. Laajemmat vaikutukset ovat koskeneet elokuvien tekemisen ja audiovisuaalisen kulttuurin kysynnän ja tarjonnan muutosta, sekä työllisyyden lisääntymistä.

Analysoidun aineiston pohjalta opinnäytetyössä esitetään myös kehitysehdotus elokuva-alan riskienhallintaan. Kehittämisehdotuksena riskienhallinnan kehittämistä, varautumista ja ennaltaehkäisyä varten esitetään alan toimijoiden viestintätoimien keskittämistä elokuva-alalle ja resurssien lisäämistä elokuva-alan koulutukseen. Tutkimuksen päättää arviointi työn tuloksista ja koko tutkimusprosessin kulusta.

Avainsanat: riski- ja riskianalyysi, riskienhallinta, koronapandemia, elokuva-ala.

Abstract

Author(s): Henri Leppänen
Title: Effects of the Coronavirus on the Film Industry
Number of Pages: 47 pages + 1 appendices
Date: 26 April 2022

Degree: Bachelor of Culture and Arts
Degree Programme: Cultural management
Specialisation option:
Instructor(s): Teacher Eeva-Katri Ahola

This thesis is a qualitative case study whose commissioner is Art Films Production. Art Films Production operates in the production of films and various audiovisual materials.

The aim of the study was in addition to the collection of analyzed data, to produce development proposals for risk anticipation in the film industry. The method of the research is separate thematic interviews with different operators in the audiovisual and film industry. The interviews are the most significant material in the study. Their content is analyzed by using risk classification and SWOT four-field analysis.

In the thesis, risk analysis defines and identifies the risks faced by the film industry because of the corona pandemic. In the study, risks to the film industry include health threats in the workplace, financial losses due to restrictive measures and business disruption, as well as legislative structural problems in approving applications for support and compensation for corona pandemic. The wider implications have been changes in the demand and supply of film-making and audiovisual culture, as well as increased employment.

Based on the analyzed material the thesis also presents a development proposal for risk management for the film industry. As a proposal, for the development of risk management for preparedness and prevention, it is suggested to concentrate the communication measures of the sector's operators in the film industry and increase resources for film industry education. The study concludes with an evaluation of the results of the work and the entire thesis process.

Keywords: risk and risk analysis, risk management, corona pandemic, film industry

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Riskit ja elokuva-ala koronapandemian aikana	3
2.1	Riski ja riskianalyysi	3
2.2	Elokuva-ala	7
2.3	Koronaviruspandemia	8
2.4	Riskienhallinnan prosessi	10
3	Kehittämistyön toimeksiantaja	12
4	Tutkimuskysymykset	13
5	Tutkimuksen menetelmät	14
5.1	Prosessikuvaus	14
5.2	Tapaustutkimus	14
5.3	Haastattelu	15
5.4	SWOT-analyysi	18
6	Elokuva-alan riskianalyysi	20
6.1	Tunnistetut riskit	20
6.2	Elokuva-alan riskien luokittelu	22
6.3	Riskianalyysi SWOT-analyysin avulla	25
6.3.1	Levityksen ja markkinoinnin riskit	28
6.3.2	Kirjanpito-ongelma	30
6.3.3	Koronapandemian vahvuudet ja mahdollisuudet	32
6.3.4	Poliittinen suhtautuminen elokuva-alaan	34
6.4	Kysynnän ja tuotannon muutos	38
6.5	Elokuva-alan edustajien kehitysehdotukset riskienhallintaan	39
7	Kehittämissuhteet	41
8	Tutkimustyön arviointi	43
	Lähdeluettelo	46
	Haastattelut	48
	Haastattelu kysymykset	49

1 Johdanto

Koronaviruspandemia on koetellut yhteiskuntaa ja ihmisiä tämän tutkimuksen toteutuksen aikana yhteensä kahden vuoden verran. Pandemian aikaansaama terveysuhka ja sairastumisriski ovat paljastaneet yhteiskunnan erilaisia heikkouksia, sekä aiheuttaneet laajoja vaikutuksia monille erilaisille yhteiskunnan osa-alueille. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tuottaa elokuva-alan toimijoiden raportoitu ja dokumentoitu näkemys siitä, miten koronapandemia on vaikuttanut elokuva-alan toimintaan. Erityisesti tarkastelussa keskitytään elokuvien tuotantoon, levitykseen ja esittämiseen. Aihe on laaja, ja itse pandemian uutisointia on pyöritetty valtakunnallisessa mediassa loputtomiin asti. Silti yhteiskunta on edelleen tietynlaisessa valmiustilassa, mikäli koronaviruspandemian sairastumisuhka kasvaa merkittävästi. Koronapandemiasta ja sen vaikutuksista on tärkeää tuoda esille erilaisia ongelmakohtia, riskejä ja sitä, mitä alakohtaiset toimijat ovat sen vaikutusten seuraamuksina joutuneet kokemaan.

Elokuvat ovat osa audiovisuaalista kulttuuria, jonka toimintaa ja budjettirahoitusta säätelee opetus- ja kulttuuriministeriö (OKM. Audiovisuaalinen kulttuuri, n.d.). Elokuvat ovat vahvasti riippuvaisia erilaisista ulkoisista tukijoista ja rakenteellisista tukimuodoista, jotta toimintaa voidaan ylläpitää ja jatkaa. Tässä tutkimuksessa tuodaan esille erilaisia vaikutuksia ja riskejä, joita koronapandemia on aiheuttanut elokuvien eri osa-alueiden toimijoille. Tutkimus toteutetaan haastattelemalla elokuva-alan asiantuntijoita ja henkilöitä, jotka ovat kokeneet elokuva-alan vaikutukset ja muutokset koronapandemian myötä. Tutkimuksessa on pidetty tärkeänä alan toimijoiden anonyymin mielipiteen ilmaisua siitä, miten erilaiset vaikutukset ja päätökset on koettu.

Elokvien tärkeimpänä tehtävänä on toimia tarinoina ajan hengestä ja sen ajattelusta. Ne ovat kokonaisvaltainen tapa viestiä ja ilmaista tunteita, toimintaa ja tietoa suurelle määrälle yleisöä. Itsessään audiovisuaalinen kulttuuri ja elokuva-ala, johon tutkimuksen kohde rajataan, ovat merkittävä osa luovia

toimialoja. Aihetta lähdettiin tutkimaan Metropolian ammattikorkeakoulun kulttuurituotannon opiskeluiden tiedollisen kokemusten pohjalta. Aihe liittyy kulttuurialan kokemiin muutoksiin elokuva-alan näkökulmasta koronapandemian aikana. Kulttuurituotannon opiskeluissa painottuvat organisointi- ja suunnittelutyö. Näihin kuuluvat olennaisesti erilaisten riskien ja niiden vaikutusten tunnistaminen ja suhteuttaminen olemassa oleviin resursseihin ja tilanteisiin. Koronapandemialla on ollut merkittävä vaikutus koko kulttuurialaan ja sen tekijöihin, jota elokuva-ala ja sen toimijat edustavat.

Opinnäytetyön aihe sai alkunsa, kun kulttuurituotannon työharjoitteluni aikana Art Films Productionilla esittelin pohtimiani erilaisia opinnäytetyön aiheita. Harjoittelun ohjaajani suostui opinnäytetyön tilaajaksi ja valitsi ehdottamistani aiheista koronan vaikutukset, sillä se oli selkein aihe, josta uutta tietoa ja tutkimusta kaivattiin: miten vastaavaan tilanteeseen voitaisiin varautua tulevaisuudessa ja toisiko koronan aiheuttamat seuraukset jonkinlaista uutta, kaivattua muutosta. Opinnäytetyön suunnitteluvaiheessa aihe muotoutui lopulta riskianalyysiksi.

Kehittämistavoitteena opinnäytetyössä on elokuva-alan toimijoilta kerätyn tiedollisen aineiston analysoinnin jälkeen esittää kehittämisehdotuksia siitä, miten riskejä voidaan hallita ja ennakoida paremmin. Tähän pyritään siten, että tunnistetaan koronan aiheuttamia riskejä ja vaikutuksia alalle, sekä ehdotetaan käytännön toimenpiteitä niiden hallintaan ja varautumiseen. Tutkimuksessa tunnistetaan ja analysoidaan, millaisia erilaisia riskejä ja moninaisia seuraamuksia koronapandemialla on elokuva-alalle ollut. Erillisenä osana tutkimuksessa kerätyn aineiston tuloksien pohjalta, esitetään myös kehittämisehdotukset siitä, miten ala voisi jatkossa toteuttaa riskienhallintaa vastaavien globaalien riskien ja laajempien alaan vaikuttavien muutosten iskiessä.

Opinnäytetyön tutkimus toteutetaan kartoittamalla ja haastattelemalla elokuva-alan tuotannossa, elokuvien esityksessä ja muilla elokuva-alan edustus- ja toimialoilla olevia tekijöitä, asiantuntijoita ja alan edustajia. Erilliset

organisaatioille suunnatut haastattelut pyrittiin järjestämään mahdollisimman selkeiksi ja haastateltaville pyrittiin ilmaisemaan tutkimustyön taustat mahdollisimman kattavasti. Haastattelukysymyksissä (Liite 1) haettiin kokonaisvaltaisia näkemyksiä koko alan tilasta yksilötoimijan näkökulmasta. Kysymyksiä kohdennettiin eri haastateltavien välillä heidän toimialaansa vastaavaan muotoon. Haastattelujen aineistoa tutkitaan viitekehyksessä esitettävien riskien tunnistamisen ja analysoimisen työkalujen avulla. Kerätty aineisto dokumentoidaan digitaaliseen, kirjalliseen muotoon, jonka jälkeen siitä tunnistettavat riskit luokitellaan ja jaotellaan erillisiin teemoihin.

Johdannossa käsitellään opinnäytetyön pääteemoja ja esitellään sitä, miten tutkimus suunnittelun ja käytännön kautta etenee. Tietopohjassa avataan tämän opinnäytetyön tärkeimmät käsitteet ja näin myös rajataan aihealueen käsittelyä. Kehittämistyön toimeksiantajan esittelyn yhteydessä luodaan myös kuvaa tutkimuksen aloittamisesta ja taustoista. Tutkimuskysymykset ja tutkimuksen menetelmät -luvussa kerrotaan opinnäytetyön tutkimuksen lähestymistavasta ja siitä, miten tietoa kerätään, jäsenellään ja analysoidaan.

Opinnäytetyön kuudes pääluku on työn varsinainen tutkimusosuus, jossa raportoidaan kerätyn tutkimusaineiston keskeisemmät tulokset. Kerätyn tutkimusaineiston tuloksien esittämisen jälkeen kootaan aineistosta todennettujen kehitysideoiden ja päätelmien pohjalta kehittämisehdotukset elokuva-alan riskienhallintaan. Viimeisessä pääluvussa suoritetaan vielä arviointi opinnäytetyön tutkimuksen toteutuksesta sen prosessin eri vaiheissa.

2 Riskit ja elokuva-ala koronaviruspandemian aikana

2.1 Riski ja riskianalyysi

Riski on tunnistettu ja havaittu epävarmuus. Riskin vaikutus on poikkeama odotetusta. Se voi olla myönteinen, kielteinen tai molempia, ja se voi käsitellä, luoda tai saada aikaan mahdollisuuksia ja uhkia. (Riskikompassi. Yleistä prosessista, n.d.)

Riskit ovat uhkien ja negatiivisten olettamuksien lisäksi myös mahdollisuus saavuttaa jotain hyötyä tai etua erilaisissa toiminnallisissa ympäristöissä ja tilanteissa. Riskejä voidaan luokitella eri tavoin, kuten esimerkiksi tässä opinnäytetyössä riskit luokitellaan strategisiin, operatiivisiin, taloudellisiin ja vahinkoriskeihin. Riskien luokittelu auttaa helpottamaan riskien jäsentelyä, tunnistamista ja hallintaa. (Suomen riskienhallintayhdistys. Riskien luokittelu, n.d.) Riskit jaetaan riskilajeihin sen mukaan, millaisia ne ovat luonteeltaan tai mihin toimintoihin niillä on vaikutusta. Moni riski voi kuulua useampaankin lajiin. (Suomen riskienhallintayhdistys. Riskienhallinta, n.d.)

Strategiset riskit ovat epävarmuuksia, jotka voivat lyhyellä ja/tai pitkällä aikavälillä vaikuttaa strategisten tavoitteiden saavuttamiseen tai jopa organisaation olemassaoloon. Niihin sisältyy ajatus väärin valintojen tekemisestä ja mahdollisuuksien hukkaamisesta. (Riskikompassi. Strategiset riskit, n.d.) Tällaisia riskejä voidaan hallita organisaatioiden sisällä ainoastaan kattavilla seuranta- ja raportointijärjestelmillä. Strategiset riskit liittyvät ennen kaikkea yritysten ja organisaatioiden toiminnan tavoitteiden ja päämäärien saavuttamiseen. (Suomen riskienhallintayhdistys. Riskien luokittelu, n.d.)

Operatiiviset riskit ovat seuraamuksia viallisista tai puutteellisista sisäisistä prosesseista, järjestelmistä tai ihmisistä. Operatiiviset riskit ovat organisaation toimintoihin liittyviä välittömien tai välillisten vahinkojen riskejä tai vahingollisia seurauksia maineelle, jotka voivat seurata virheistä tai puutteista organisaation sisäisissä prosesseissa. (Suomen riskienhallintayhdistys. Riskien luokittelu, n.d.)

Taloudelliset riskit tarkoittavat organisaation vakavaraisuuteen, pääomien riittävyyteen ja rahaprosessien toimivuuteen liittyviä epävarmuuksia, joilla voi olla positiivisia tai negatiivisia vaikutuksia pääomien riittävyyteen, maksuvalmiuteen sekä kannattavuuteen. (Suomen riskienhallintayhdistys. Riskien luokittelu, n.d.)

Vahinkoriskit ovat odottamattomia ulkoisten tekijöiden aikaansaamia riskejä. Nämä riskit liittyvät esimerkiksi henkilöstöön, toimitiloihin, koneisiin, laitteisiin ja

kulkuneuvoihin sekä tuotteisiin, palveluihin, muuhun toimintaan ja ympäristöön.
(Riskikompassi. Riskien luokittelu, n.d.)

Riskitekijöiden tunnistaminen ja seuraaminen auttavat hallitsemaan henkilö-, omaisuus- ja muita vahinkoriskejä sekä turvaamaan organisaation häiriöttömän toiminnan.

Vahinkoriskien taloudellisia seuraamuksia voidaan usein siirtää ainakin osittain vakuutusyhtiölle, mutta vahingon uhka säilyy ja riskienhallintakeinot jäävät yrityksen vastuulle ja toteutettaviksi. Yritysvakuuttamisen edellytyksenä on yleensä vakuutussopimuksissa ja suojeluohjeissa määritetty vahingontorjunnan perustaso. (Riskikompassi. Vahinkoriskit, n.d.)

Riskianalyysillä tunnistetaan tiettyyn toimintaan liittyvät tahallisten ja tahattomien vaarojen mahdollisuudet ja niistä mahdollisesti aiheutuvat seuraukset. Olennaista on, että riskianalyysillä pyritään tunnistamaan ja ottamaan haltuun mahdolliset vaarat ennen kuin mitään ikävää tapahtuu.
(Malmen & Wessberg, n.d.)

Riskianalyysi on osa riskienhallintaprosessia, jossa riskianalyysi toimii hallintaprosessin pohjana, jolloin tunnistetaan ja analysoidaan riskin kohde. Analyysissä selvitetään riskien vaikutuksia ja luokitellaan ne esimerkiksi SWOT-nelikenttäanalyysin avulla. Nelikenttäanalyysin avulla määritetään, mistä riskit tulevat ja onko niillä mahdollisesti myös positiivisia vai ainoastaan negatiivisia vaikutuksia alan toimijoille. Riskit pyritään myös priorisoimaan arvioimalla niiden vaikutusten suuruutta ja mittakaavaa. Tämä määräytyy mahdollisten vahinkojen suuruuden ja vahingon todennäköisyyden perusteella. Analyysin jälkeen suoritetaan arviointi, jossa pohditaan keinoja, kuinka hallita tapahtunutta ja varautua tulevaisuudessa koronasta tai vastaavasta globaalista riskistä johtuvaan tilanteeseen. Mikäli analyysissä ilmenee selkeitä alalle yleisesti tai kohdennetusti toteutuneita vahinkoja, pohditaan kehittämisehdotuksia ja mahdollisuuksia, kuinka varautua toteutuneisiin tilanteisiin tulevaisuudessa.
(Suomen riskienhallintayhdistys. Riskienhallintaprosessi, n.d.)

Analyysin avulla luodaan perusta päätöksille siitä, mitä ja miten riskejä käsitellään. Analyysissä arviot todennäköisyydestä ja vaikutuksista perustuvat osallistujien subjektiivisiin näkemyksiin,

jolloin voi olla vaikea muodostaa yhteistä käsitystä riskin tasosta. Sen vuoksi on tärkeää kirjata mahdolliset mielipiteisiin tai muihin epävarmuustekijöihin perustuvat seikat riittävän selkeästi myöhemmin tapahtuvaa päätöksentekoa varten. (Valtiovarainministeriö 2017)

Riskien arviointi pandemian aikana vaatii tiivistä päivittämistä. Koronaviruksen aiheuttama pandemia on todistanut, että kriisitilanteessa tapahtumien vyöry on nopeaa, ja kriisin edetessä tilanteet vaihtelevat lähes päivittäin. Eikä poikkeustilanteen loppu ole tiedossa. Tämä asettaa suuria vaatimuksia työn vaarojen jatkuvalla tunnistamiselle ja uusien riskien arvioinnille ja hallitsemiselle (Riskienarviointi. Koronavirus COVID-19 ja riskien arviointi, n.d.)

Pandemian hallinnoinnissa on Suomessa toteutettu valtioneuvoston hybridistrategiaa. Tällä on pyritty reagoimaan ja toimimaan nopeasti pandemian aikana tapahtuviin muutoksiin sekä estämään viruksen leviämistä ja ylläpitämään terveydenhuollon kantokykyä (Valtioneuvosto 2020). Tutkimuksen riskianalyyseissa pyritään huomioimaan pandemian aikaansaama epävakaa tilanne, joka saattaa aiheuttaa muutoksia tutkitun tiedon olemassaoloon.

Tässä opinnäytetyössä käytettävä viitekehys ja riskien analysointityökalut on suunnattu yritysten ja organisaatioiden riskinhallintaan. Tietopohjan riskienhallinnan sisällön luojat korostavat soveltavaa käytäntöä riskienhallintaan ja työkalujen käyttöön. Opinnäytetyön viitekehystä sovelletaan elokuva-alalle tehtävään riskianalyyseihin, josta haetaan ajankohtaista, alan toimintaa tukevaa, sekä kehitysehdotuksia alaa koskevien riskien tunnistamiseen ja hallintaan.

Riskianalyyseillä käsitellään tässä tutkimuksessa elokuva-alalle kohdentuvia riskejä kahden koronavuoden ajalta. Riskianalyysi toteutetaan soveltamalla tietopohjaa tutkimuksen haastatteluista kerätyn aineiston analysointiin. Haastateltavat ovat elokuva-alan keskeisiä toimijoita ja alan asiantuntijoita, jotka määrittelevät tutkimuksessa tunnistettavat riskit kohdennetusti.

2.2 Elokuva-ala

Elokuvat ovat osa audiovisuaalista kulttuuria, johon kuuluu monia erilaisia kuvaa ja ääntä yhdistäviä luovan alan tuotoksia sekä eri ammattialojen toimijoita. Elokuva-ala nähdään tutkimuksessa osana edellä mainittua työ- ja elinkeinokulttuuria, jonka tehtävänä on ylläpitää, rikastuttaa ja kasvattaa alan toimintaedellytyksiä. (OKM, n.d.)

Audiovisuaalista kulttuuria ovat mm. elokuvat, televisio- ja radio-ohjelmat, digitaaliset pelit, musiikkivideot ja videotaide sekä näiden tuotanto, jakelu ja esittäminen tallennus- ja jakelualustoista riippumatta samoin kuin audiovisuaalisen kulttuuriperinnön säilyttäminen, koulutus ja tutkimus.

Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa elokuvataidetta ja audiovisuaalista kulttuuria koskevan lainsäädännön ja valtion talousarvioon sisältyvien määrärahojen valmistelusta sekä alaisensa hallinnon ohjauksesta. Televisio- ja radiotoimintaan liittyvät asiat kuuluvat valtionhallinnossa liikenne- ja viestintäministeriölle. (OKM, n.d.)

Tässä opinnäytetyössä tutkitaan elokuva-alaa ja sen erillisiä toimijoita, joilla on oleellinen merkitys elokuvien kehityksessä, tuotannossa, julkaisussa ja esittämisessä. Tutkimuksessa elokuva-alan toimijat nähdään kokonaisuutena, johon kuuluvat elokuva-alan rahoittajat, säätiöt, alan keskusliitot, työntekijäpalvelut, alan ammattijärjestöt ja yhdistykset, elokuvien levittäjät, elokuvateatterit sekä elokuvien tuotantoyhtiöt. Elokuva-alan toimijoilla on oleellinen merkitys siihen, miten alalla kohdattavat riskit vaikuttavat alan yleiseen toimintaan. Esimerkiksi koronaviruspandemian luoma sairastumisriski kohdistuu olennaisesti myös elokuva-alan työntekijöihin ja alan muihin toimijoihin.

Suomen elokuvasäätiö (SES) on yksi suurimmista kotimaisten elokuvien tukijoista ja edistäjistä.

Suomen elokuvasäätiö on itsenäinen säätiö, joka kuuluu opetus- ja kulttuuriministeriön kulttuuripolitiikan toimialan ohjaukseen. Säätiön tukitoimintaa ohjaavat valtionavustuslaki, laki valtion rahoituksesta elokuvakulttuurin edistämiseen ja EU-komission hyväksymä

notifikaatio valtion elokuvatukiohjelmasta. (Suomen elokuvasäätiö, n.d.)

Suomen elokuvasäätiön päätehtävänä on kotimaisen elokuvan elinvoiman ja monimuotoisuuden varmistaminen (Suomen elokuvasäätiö, n.d.).

Suomen elokuvasäätiö jakaa valtaosan elokuva-alan tuista. Elokuväsäätiö tukee vuosittain 20–25 pitkää elokuvaa sekä muuta elokuva- ja tv-draamatuotantoa. Lisäksi säätiö myöntää avustuksia elokuvien kansainväliseen promootioon ja viennin edistämiseen sekä merkittävälle Suomessa toimiville elokuvafestivaaleille. (OKM, n.d.)

Suomen elokuvasäätiö määrittelee elokuva-alan strategisia painopisteitä omassa toiminnassaan seuraavasti: elokuvarahoitus, elokuvatuotanto, elokuvajakelu, elokuvasäätiön asiakaspalvelu, asiakasviestintä ja henkilökunta (Suomen elokuvasäätiö. Suomen elokuvasäätiön strategia 2018–2023, n.d.). Opinnäytetyössä tarkastellaan, minkälaisia vaikutuksia, riskejä ja muutoksia koronaviruksella on ollut elokuva-alan erillisille osa-alueille ja sen toimijoille.

Veikkauksen määrärahojen edunsaannin uudelleen määrittelemisen ja siirtämisen valtion budjettiin on ollut elokuva- ja kulttuurialaa mietityttänyt uhka jo pitemmän aikaa. Koronapandemian myötä Veikkauksen julkiset peliautomaatit ja pelitilat ovat joutuneet erilaisten rajoitustoimenpiteiden ja sulkemisten kohteeksi (Veikkaus 2021). Veikkauksen tuotto on ollut tähän asti olennainen osa taiteen, kulttuurin ja elokuva-alan rahoituksen perustaa (OKM. Rahapelitoiminnan tuotot, n.d.).

2.3 Koronaviruspandemia

Koronavirus on asettanut moniulotteisia ongelmia ja riskejä yhteiskunnan eri osa-alueille.

Koronavirukset ovat ryhmä yleisiä viruksia, jotka aiheuttavat ihmisellä yleensä lievän hengitystietulehduksen. Joulukuussa 2019 alkoi Wuhanissa Kiinassa epidemia, jonka aiheuttaja on ihmiselle uusi koronavirus. Sen aiheuttama tauti on viralliselta nimeltään COVID-19. COVID-19 on levinnyt maailmanlaajuisesti. Maailman terveysjärjestö WHO julisti koronavirusepidemian pandemiaksi

11.3.2020. Taudinaiheuttajavirus on nimetty SARS-CoV-2-virukseksi. (Anttila 2021)

Tässä opinnäytetyössä COVID-19 virustaudista ja viruksesta johtuvasta pandemiasta käytetään nimityksinä koronavirusta ja koronaviruspandemiaa.

Pandemian aikana koronaviruksen perimässä on tapahtunut muutoksia, jotka ovat vaikuttaneet infektion leviämisenopeuteen tai taudinkuvaan. Syksyllä 2020 Englannissa on yleistynyt ns. UK-variantti, jonka aiheuttama infektio näyttäisi samanlaiselta kuin alkuperäisenkin viruksen aiheuttama infektio. Tämä ns. UK-variantti virus tarttuu herkemmin ja nopeammin henkilöstä toiseen. Keväällä 2021 virusmuunnokset, erityisesti UK-variantti, aiheutti Suomessa useimmat infektiot.

Kesällä 2021 maailmanlaajuisesti ja myös Suomessa suurin osa tartunnoista aiheutui ns. deltavariantista. Deltavariantti aiheutti oireisen infektion myös rokotetuille, joskin kahden rokoteannoksen saaneilla rokotusten suojateho deltavariantinkin aiheuttamaa infektiota vastaan oli hyvä ja taudinkuva oli lievempi. Kaksi rokotuskertaa vähensi vakavaoireisen infektion riskiä noin 90 prosentilla deltavariantin aiheuttamissa tartunnoissa.

Joulukuussa 2021 deltavariantin syrjäytti omikronvariantti, joka tarttuu aiempia viruskantoja herkemmin, mutta näyttäisi siltä, että aiheuttaisi jossain määrin harvemmin vakavan, sairaalahoitoa vaativan infektion. Omikronvariantin tartuntaa ei kaksikaan rokotetta kykene estämään, joskin alustavien tietojen perusteella näyttää siltä, että kolme rokotetta ehkäisee vakavaa sairastumista ja sairaalaan joutumista.

Muiden koronavirusten aiheuttamat infektiot ovat Suomessa tavallisia ja aiheuttavat myös ”flunssan” kaltaisia oireita. Näitä ei pidä sekoittaa tähän SARS-2-CoV- koronaviruskantaan. (Anttila 2021)

Pandemian vuoksi yhteiskuntaa on jouduttu sulkemaan ja ihmisten perusoikeuksia rajoittamaan. Se on asettanut ihmisiä eriarvoiseen asemaan, ja kansainvälistä liikkumista ja matkustelua on myös rajoitettu. Koronaviruksella on ollut myös suuri vaikutus elokuva-alalle, joista ilmeisimpinä havaintona voidaan mainita elokuvateatterit, jotka ovat olleet rajoitustoimenpiteiden vuoksi välillä kokonaan suljettuina.

Koronavirus nähdään tutkimuksessa tapauksena, jonka syystä yhteiskuntaa on Suomen valtioneuvoston ja aluehallintoviranomaisten päätöksillä jouduttu sulkemaan ja yritysten liiketoimintaa rajoittamaan. Nämä toimenpiteet ovat luoneet erillisiä ja moniulotteisia seuraamuksia erillisille työllisyysaloille ja kasvattaneet riskiä toimia normaalisti totuttuun tapaan.

2.4 Riskienhallinnan prosessi

Opinnäytetyössä elokuva-alalle tehtävä riskianalyysi on osa riskienhallintaprosessia.

Riskienhallintaan kuvataan englanninkielisissä teksteissä ilmaisuilla riski management ja managing risk.

Risk management tarkoittaa yleensä riskien hallintaan tarvittavia rakenteita ja käytäntöjä esim.

- periaatteita
- politiikkoja
- työnjakoa (kuka tekee ja mitä tekee)
- ohjeita ja toimintamalleja

Eli miten riskejä tunnistetaan, analysoidaan ja arvioidaan sekä miten niistä raportoidaan. Edellä mainittuja asioita voidaan hallita ja kehittää keskitetysti organisaation johdon nimeämän tahon toimesta. Pienemmissä organisaatioissa vastuu on usein avainhenkilön muuhun toimeen liitettynä. Avainhenkilöllä tarkoitetaan tässä organisaation johtoryhmätasosta tai vastaavaa henkilöä.

Managing risk tarkoittaa miten ko. rakenteita sovelletaan käytännössä tunnistettuihin ja havaittuihin epävarmuuksiin (= riskeihin) eli, miten organisaatio eri tasoilla käytännössä tunnistaa, hallinnoi tavoitteisiin vaikuttavia epävarmuuksia sekä raportoin niistä osana arkipäivän johtamista, päätöksen tekoon liittyvien arviointien tekoa jne. (Riskikompassi. Yleistä prosessista, n.d.)

Riskienhallinta on työtä yrityksen toiminnan jatkuvuuden ja henkilöstön hyvinvoinnin turvaamiseksi. Riskienhallinnalla tarkoitetaan kaikkea yrityksessä tehtävää toimintaa riskien ja niistä aiheutuvien vahinkojen vähentämiseksi. Riskienhallinta on tilanteiden arviointia, suunnittelua ja käytännön tekoja, johon

osallistuu kukin henkilöstön jäsen omassa roolissaan. Hyvä riskienhallinta on luonteeltaan ennakoivaa, tietoista, suunnitelmallista ja järjestelmällistä. (PK-RH, n.d.)

Riskienhallinta rajataan tässä opinnäytetyössä tarkastelemaan koronaviruksesta johtuvia uhkia ja mahdollisuuksia elokuva-alalle. Maailmanlaajuinen koronavirus on osoittanut meille, miten nopeasti ja merkityksellisesti asiat voivat muuttua. Erilaisista virusvarianteista ei ole vielä tarkkaa yksityiskohtaista tutkimustietoa, minkä vuoksi yhteiskuntaan on jouduttu muun muassa julistamaan poikkeustila. Moni organisaatio ei ole osannut juurikaan varautua maailmanlaajuisen pandemian puhkeamiseen, jonka vuoksi tieto riskienhallinnasta ja yleisestä toiminnasta sen aiheuttamien vaikutusten suhteen toimiala kohtaisesti on vielä toistaiseksi varsin vajavaista.

Riskienhallinta on prosessi, joka jaetaan tässä tutkimuksessa viiteen erilliseen osa-alueeseen, jotka auttavat muodostamaan laajemman kokonaiskuvan siitä, mistä riskien hallinnoimisessa on kyse ja miten riskit kohdataan (Horvat 2020).

Kuvio 1. Riskienhallintaprosessi (Horvat 2020)

Kuvio yksi kuvaa riskienhallinnan prosessin. Riskienhallinnan ensimmäinen vaihe on riskien tunnistaminen. Tässä vaiheessa tunnistetaan

koronapandemian vaikutuksista johtuneet riskit elokuva-alalle. Riskienhallinnan toinen vaihe on analysointi, jossa raportoidaan tieto riskien vaikutuksista ja seuraamuksista mahdollisimman kattavasti ja tarkasti. Kolmannessa vaiheessa riskit arvioidaan ja luokitellaan vakavuuden mukaan ja priorisoidaan merkittävyysjärjestykseen. Neljännessä vaiheessa päätetään analysoidun riskien tunnistamisen ja arvioinnin vakavuuden määrittelyn jälkeen toimenpiteistä eli siitä, kuinka riskit kohdataan. Riskienhallinta on prosessi, jolle jatkumon luo seuranta ja siitä kerättävä data, jota erilaiset organisaatiot voivat hyödyntää tulevaisuudessa riskien tunnistamiseen ja käsittelyyn. Viidennessä vaiheessa toteutettava seuranta osoittaa ajan kuluessa, että kaikkia riskejä ei voida poistaa ja ne tulevat olemaan jatkuvasti läsnä yleisessä toiminnassa. Johtamalla ja hallinnoimalla riskejä organisaatio on kehittyneempi toiminnassaan sekä joustavampi toimimaan tulevaisuuden muutosten edessä (Horvat 2020). Tässä opinnäytetyössä kohdennetaan huomio erityisesti riskienhallintaprosessin ensimmäiseen ja toiseen vaiheeseen, eli riskien tunnistamiseen ja tunnistettujen riskien vaikutusten analysointiin. Tämän tarkastelun pohjalta esitetään kehittämisehdotuksia elokuva-alan riskienhallintaan.

3 Kehittämistyön toimeksiantaja

Art Films Production, AFP Oy on vuonna 1997 perustettu elokuvantuotantoyhtiö Helsingin Punavuorella. Art Films Production AFP Oy kehittää ja tuottaa laadukkaita ja luovaa ilmaisua tavoittelevia elokuvia. Elokuvien pääpaino on fiktio- ja dokumenttielokuvatuotannossa. Vuosien varrella AFP on tuottanut lukuisia kansainvälisiä hankkeita ja sen elokuvia on myyty yli 70 maahan. Elokuvat ovat saaneet myös kansainvälisiä palkintoja elokuvafestivaaleilla ympäri maailman. (Art Films Production)

Opinnäytetyön lähestymistavaksi valikoitui tapaustutkimus. Opinnäytetyöni tapaus on koronapandemia ja sen aiheuttamat vaikutukset elokuva-alalle. Tutkimuksessa on tarkoitus selvittää syvällisesti ja yksityiskohtaisesti, koronapandemiasta johtuvia vaikutuksia ja riskejä elokuva-alalle ja sen

toimijoille. Tutkimuksen kehittämistyössä on tarkoitus tuottaa uutta tietoa kehittämisen tueksi (Ojasalo ym. 2015, s. 35).

Koronapandemia on paljastanut elokuva- ja kulttuurialalla piilleitä ongelmia, jotka liittyvät verotukseen, työttömyysturvaan ja tekijänoikeuksiin (Valtioneuvosto 2021, s. 39). Pandemian myötä koko työelämä ja työn tekeminen ovat kokeneet kovan mullistuksen. Yleinen epävarmuus sekä jatkuvat ja muuttuvat rajoitukset vaikuttavat vahvasti myös elokuvien rahoittajien ja sijoittajien toimintaan. Koronapandemiasta johtuva riskien kasvu ulottuu todella moninaisille yhteiskunnan eri osa-alueille, ja kaikkia sen mahdollisia tulevia vaikutuksia ei välttämättä osata vielä edes arvioida.

4 Tutkimuskysymykset

Tutkimuksen kohde on koronan aiheuttamat riskit elokuva-alalle ja sen toimijoille. Opinnäytetyöni pääkysymys on, miten hallita koronapandemian aiheuttamia riskejä elokuva-alalla?

Tavoitteena on tuottaa elokuva-alan tuotantoyhtiöille ja muille toimijoille jo olemassa olevan tiedon ohelle tukevaa taustoitusta koronan vaikutuksista ja muutoksista alalle viimeisen kahden vuoden ajalta. Riskianalyysillä luodaan tietopohjaa sille, miten esimerkiksi tulevaisuudessa tultaisiin toimimaan, mikäli uusi maailmanlaajuinen pandemia tai muu vastaavanlainen kriisi pääsisi jälleen leviämään.

Opinnäytetyöni alakysymykset ovat, mitkä ovat koronapandemian aiheuttamat riskit elokuva-alalle ja millaisia kehittämistoimenpiteitä alan toimijat kaipaisivat riskien hallintaan? Riskianalyysissä tunnistetaan, millaisia riskejä koronaviruspandemia on aiheuttanut elokuvien tekemiselle sekä alan ihmisille ja organisaatioille. Tämän jälkeen analysoidaan, millaisia vaikutuksia riskeillä on ollut elokuva-alalle tähän mennessä, sekä millaisia uhkakuvia koronan vaikutukset ovat tulevaisuudelle luoneet. Analyysin jälkeen arvioidaan ja

tehdään kehittämissuositukset siitä, millä tavoin tulevaisuudessa voisi varautua ja ennakoida globaalista pandemiasta johtuvia riskejä kattavammin.

Koronapandemia määritellään tässä tutkimuksessa lääketieteellisesti todennettujen tietojen pohjalta. Yhteiskunnan sulku ja rajoitukset nähdään tässä tutkimuksessa syynä erilaisille riskeille elokuva-alalle ja viitekehys näiden riskien kartoittamiseen rakentuu Valtioneuvoston tekemiin rajoitus ja suosituspäätöksiin (Valtioneuvosto 2022).

5 Tutkimuksen menetelmät

5.1 Prosessikuvaus

Opinnäytetyön kehittämissuosituksissa kerätään yhteen elokuva-alan asiantuntijoilta saadut tiedot, joiden analysoinnin pohjalta tehdään kehityssuosituksia toimenpiteistä, joiden avulla olisi mahdollista varautua koronapandemiasta aiheutuneisiin riskeihin.

Aiheen valinnan ja näkökulman muodostamisen jälkeen koottiin ja jäseneltiin tietopohja riskienhallinta prosessista, koronaviruksesta, elokuva-alasta sekä viruksen aikaansaamasta yhteiskunnan muutostilasta. Viitekehyksen muodostamisen jälkeen valittiin lähestymistavaksi tapaustutkimus ja aineistonkeruumenetelmäksi teemahaastattelut. Tutkimusstrategian muodostuttua kehittämissuositus toteutettiin käytännössä. (Ojasalo ym., 2015, ss. 23–25)

5.2 Tapaustutkimus

Opinnäytetyön lähestymistapana toimii tapaustutkimus. Tapaustutkimus sopii tutkimuksen menetelmäksi, kun halutaan saada syvällisempää ymmärrystä tutkittavasta ilmiöstä ja tuottaa kehittämissuosituksia. Se voidaan toteuttaa monenlaisia menetelmiä käyttämällä, ja siinä on mahdollista yhdistellä

laadullisia ja määrällisiä menetelmiä. Kehittämistyössä tarkoituksena on tuottaa uutta tietoa kehittämisen tueksi (Ojasalo ym., 2015, ss. 53–55).

Tutkimusstrategia sopii käsiteltävän aiheen tutkimiseen, sillä aiheesta oleva tieto on toistaiseksi vähäistä ja lähestymistapana tapaustutkimus on joustava valinta, joka mahdollistaa monipuolisen tiedon aikaansaamisen.

Tapaustutkimuksella on mahdollista ymmärtää kehityskohdetta kokonaisvaltaisesti realistisessa toimintaympäristössä (Ojasalo ym., 2015, s. 52).

Tapaustutkimuksen aineistonkeruumenetelmäksi teemahaastattelut ovat hyvä valinta. Näin tapauksen keskiössä toimivat ihmiset eli alan asiantuntijat pääsevät kertomaan oman näkökulmansa ja kokemuksensa alaa koskettavasta ilmiöstä. Asiantuntija voi myös selvittää tilanteeseen johtaneita syitä, joiden todenperäisyyttä voi tutkia muilla menetelmillä, esimerkiksi havainnoimalla todellisia tilanteita (Ojasalo ym., 2015, s. 55). Tällä tavoin päästään mahdollisesti tunnistamaan pinnallisten ja selkeimpien näkyvien riskien juurisyitä ja niiden vaikutusten moniulotteisia seuraamuksia, joita koronapandemia on yhteiskuntaan ja eri toimialoille luonut.

5.3 Haastattelu

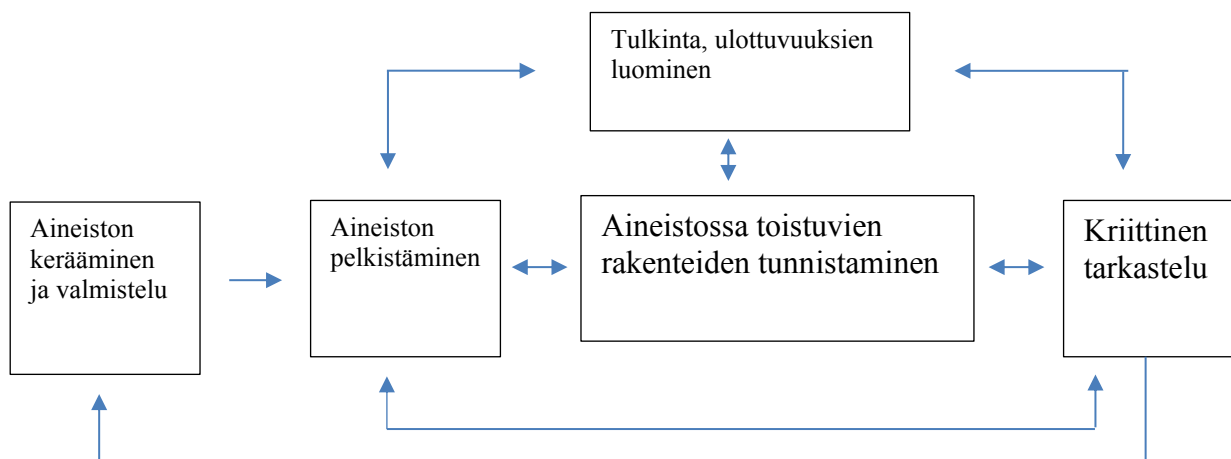
Tutkimusta varten kartoitettiin elokuva-alan eri toimijoita ja instituutioita, joilla on merkittävä rooli elokuvien tuotantoprosessissa, ammattiyhdistys toiminnassa, alan edunvalvonnassa ja elokuvien yleisölle esittämisessä, sekä elokuvien levityksessä. Tutkimukseen kartoitettiin haastateltavia henkilöitä erillisistä elokuva-alan keskusjärjestöistä, säätiöistä, ammattiliitoista, alan edistämiskeskuksista, elokuvateattereista, tuotanto- ja levitysyhtiöistä sekä alan henkilöstövuokrausyhtiöistä. Näistä organisaatioiden edustajista valittiin opinnäytetyön haastateltavat. Haastateltavat valittiin sillä perusteella, että elokuva-alan eri toimijat saisivat kertoa näkemyksensä koronaviruspandemian vaikutuksista mahdollisimman monipuolisista näkökulmista. Haastatteluja tehtiin yhteensä kahdeksan kappaletta. Haastattelut ovat kehittämisprojektin

menetelmä tuottaa uutta tietoa tutkimusaiheesta. Haastattelut käsitellään täysin anonymoineina. Tämä tarkoittaa, että haastattelun yhteydessä tallentuneita henkilötietoja ja organisaatioiden nimiä ei tulla mainitsemaan opinnäytetyössä. Tämä asia on pyritty ilmaisemaan mahdollisimman selkeästi ja ymmärrettävästi kaikille haastateltaville ennen tutkimuksen haastatteluun osallistumista. Haastateltavia on pyydetty allekirjoittamaan suostumuslomake tutkimukseen osallistumisesta. Tutkimuksessa haastatteluista kerättyyn aineistoon viitataan vain yleisellä tasolla, jottei anonymiteetti vaarannu kenenkään yksittäisen haastateltavan antaman lausunnon tai vastauksen perusteella. Anonymiteetilla pyritään tutkimuksessa myös siihen, että haastattelut kuvaisivat mahdollisimman autenttisesti alan toimijoiden kokemuksia ja alan tilannetta.

Haastatteluista suurin osa toteutettiin etäyhteyksien kautta. Videoyhteyden järjestämiseen ja haastatteluiden nauhoittamiseen käytettiin Zoom-videoneuvottelusovellusta. Haastattelut suunniteltiin ja toteutettiin puolistrukturoituna, jolloin haastateltaville lähetettiin kysymykset ennakoon tutustuttaviksi. Tutkija laati haastattelun kysymykset omien elokuva-alalta tehtyjen havaintojensa pohjalta. Kysymysten muotoilua ja kohdentamista auttoivat työn tilaajan organisaatiossa suoritettu työharjoittelu. Kysymykset olivat osittain strukturoituja eli jäseneltyjä siten, että haastatteluiden edetessä nostettiin myös esille haastateltavan antamista vastauksista mieleen nousseita jatkokysymyksiä. (Ojasalo ym., 2015, ss. 108–110)

Haastatteluilla pyrittiin saamaan subjektiivista ja kokemuspohjaista tietoa siitä, miten elokuva-alan eri toimijat ovat kokeneet koronapandemian aiheuttamat haasteet ja vaikutukset, elokuvan tekemisen eri osa-alueilla. Haastattelun kysymyksillä (Liite 1) kartoitettiin haasteltavien näkemystä siitä, mitä riskienhallinta heidän mielestään on ja miten se toteutuu heidän organisaationsa toiminnassa, mitä riskejä koronapandemia on aiheuttanut kuluneen kahden vuoden aikana, sekä millaisia ennakoivia varautumisen ja seurannan toimenpiteitä koronan aiheuttamiin ilmiöihin tarvittaisiin.

Haastattelujen nauhoittamisen jälkeen, audiovisuaalinen nauhoite litteroitiin kirjalliseen muotoon. Litteroinnin jälkeen kirjallinen aineisto luettiin läpi useaan kertaan, jonka jälkeen se analysoitiin. Aineisto analysoidaan SWOT-nelikenttäanalyysi työkalun avulla.

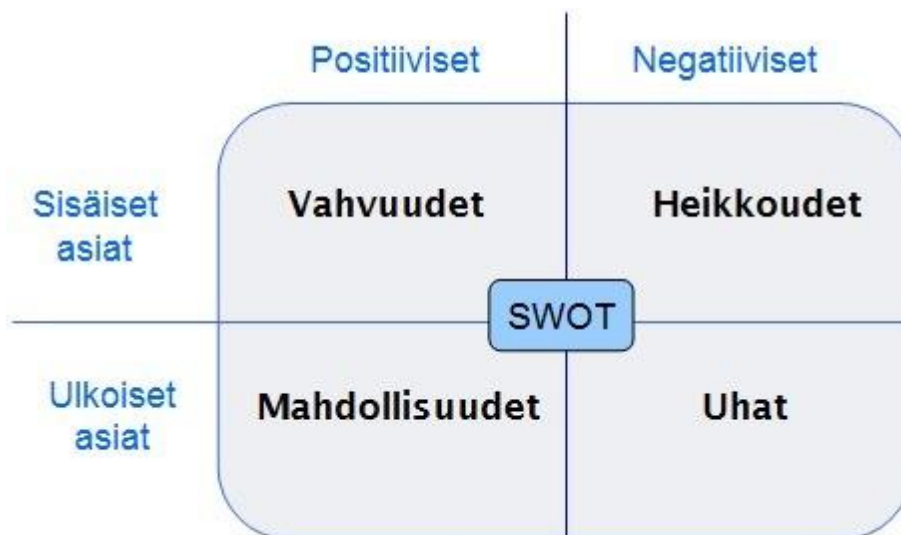
Kuvio 4. Laadullisen tutkimuksen yleinen malli (Ojasalo ym., 2015, 138)

Laadullisen tutkimuksen yleinen malli toimii työkaluna litteroitujen haastattelujen analysoinnissa. Litteroitu aineisto on kerätty, valmisteltu ja kirjoitettu digitaaliseen muotoon. Tämän jälkeen, jokainen erillinen haastattelu pelkistetään siten, että aineistosta tunnistetaan selkeät aiheet, tässä tapauksessa tunnistetaan jokaisen haastateltavan kertomat yksityiskohtaiset tiedot ja huomiot liittyen koronapandemian aiheuttamiin riskeihin, sekä niiden vaikutuksiin elokuva-alalle. Samalla tehdään havainnointia, löytyykö monimuotoisista aineistoista yhteneväisiä tai samoja piirteitä ja näkemyksiä eri haastateltavien välillä. (Ojasalo ym., 2015, ss. 138–139)

Aineiston pelkistämällä tuotetaan myös kokonaan uutta tietoa. Aineistossa tunnistetut riskit luokitellaan ja kategorisoidaan viitekehyksessä esitellyn tiedon ja SWOT-analyysin avulla. Aineiston tulkinta osio, jossa haetaan tehdyistä havainnoista ja osatuloksista yhdistäviä tekijöitä aiheiden välillä, kokoaa yhteen tulokset ja antaa vastaukset asetettuihin tutkimuskysymyksiin. (Ojasalo ym., 2014, ss. 139–144) Tässä vaiheessa, kuten koko tutkimuksen aikana pidetään yllä kriittistä tarkastelua aineistoa ja siitä tehtäviä havaintoja kohtaan.

5.4 SWOT-analyysi

Elokuva-alan asiantuntijoille tehtyjen haastattelujen analysoinnissa käytetään apuna SWOT-analyysia. Nelikenttäanalyysillä riskit jaetaan sisäisiin ja ulkoiisiin, sekä positiivisiin ja negatiivisiin teemoihin. Nelikenttäanalyysillä pyritään myös selvittämään, onko osa riskeistä vahvistanut joitain elokuva-alan tiettyjä osa-alueita tai luoneet mahdollisuuksia, jollekin uudelle innovaatiolle tai kehityssuunnalle. Tällä tarkoitetaan sitä, että onko koronapandemian aikaansaamat muutokset synnyttäneet, jotakin uutta kehitystä alalle tai kasvattanut sen jotain tiettyä toimintamuotoa. Vastavuoroisesti analysoidaan myös selkeät alaa heikentävät riskit ja minkälaisia tulevaisuuden uhkakuvia koronapandemia on luonut elokuva-alan toimintaan.

Kuvio 3. SWOT-nelikenttäanalyysi

Nelikenttäanalyysi sisältää sekä yrityksen vahvuuksien ja heikkouksien (nykytilanteen) että sen uhkien ja mahdollisuuksien (tulevaisuuden) analysoinnin. Yrityksen vahvuudet ovat niitä toimenpiteitä tai resursseja, joita yritys pystyy hyödyntämään. Heikkoudet puolestaan ovat tekijöitä, joita yrityksen täytyy parantaa pystyäkseen toimimaan tehokkaasti. Terve liiketoiminta on mahdollista vasta kun myös yrityksen tulevaisuutta vaarantavat uhat ja menestymistä edesauttavat mahdollisuudet tunnetaan

Nelikenttäanalyysi (SWOT) on yksinkertainen ja yleisesti käytetty yritystoiminnan analysointimenetelmä. Analyysin avulla voidaan selvittää yrityksen vahvuudet ja heikkoudet sekä tulevaisuuden

mahdollisuudet ja uhat. Nelikenttäräudukon avulla yritys pystyy vaivattomasti arvioimaan omaa toimintaansa.

Yrityksen toimintaa voidaan arvioida monin eri tavoin. Keskeistä on aina selvittää sekä yrityksen nykytilaan että sen tulevaisuuteen vaikuttavat asiat. SWOT-analyysi on yksinkertainen tapa ryhmitellä yrityksen toimintaan vaikuttavia lukuisia tekijöitä havainnolliseen nelikenttämukotoon.

Strength = Vahvuus
Weakness = Heikkous
Opportunity = Mahdollisuus
Threat = Uhka

Nelikenttäänalyysi sisältää sekä yrityksen vahvuuksien ja heikkouksien (nykytilanteen) että sen uhkien ja mahdollisuuksien (tulevaisuuden) analysoinnin. Yrityksen vahvuudet ovat niitä toimenpiteitä tai resursseja, joita yritys pystyy hyödyntämään. Heikkoudet puolestaan ovat tekijöitä, joita yrityksen täytyy parantaa pystyäkseen toimimaan tehokkaasti. Terve liiketoiminta on mahdollista vasta kun myös yrityksen tulevaisuutta vaarantavat uhat ja menestymistä edesauttavat mahdollisuudet tunnetaan. (Suomen riskienhallintayhdistys. SWOT-analyysi, n.d.)

Mikäli riskejä ei tunnisteta niitä ei voida hallita. Siksi onkin tärkeää hakea ja kerätä laajasti tietoa alan sisältä, jotta saadaan kokonaisvaltainen kuva siitä, miten elokuva-ala itsessään on kohdannut ja kokenut riskit, eikä vain pelkästään yksittäiset tekijät tai organisaatiot. Kartoittamalla ja haastattelemalla moninaisia tahoja alan toiminnan eri osa-alueilta, pystytään huomioimaan myös sellaiset ilmiöt, joita ei välttämättä huomioida arjen kiireessä riskitekijöiksi. Näin saadaan myös kerättyä moninaisempia näkökulmia tutkittavasta aiheesta. Ennakkoluulottomuus ja kriittinen ajattelu ovat erinomaisia lähtökohtia riskien tunnistamiseen. Riskien tunnistamiseen on hyvä olla aina erilaisia työkaluja, jotta tunnistaminen tapahtuu kokonaisvaltaisesti ja järjestelmällisesti. Tässä tutkimuksessa riskit luokitellaan kategorioittain ja analysoidaan SWOT-nelikenttäänalyysi työkalun avulla. (Suomen riskienhallintayhdistys. SWOT-analyysi, n.d.)

Tutkimuksessa SWOT-nelikenttäänalyysia sovelletaan elokuva-alaan kokonaisuudessaan. Analyysimenetelmän yksinkertaisuus tuo esille sen

joustavan ja monimuotoisen tavan tunnistaa ja analysoida elokuva-alan riskejä, jotka ulottuvat laajasti käsittelemään yhteiskunnan monia eri osa-alueita ja vaikutuksia elokuva-alan toimintaan.

Riskien priorisointia ja merkittävyyttä, eli sitä miten vakavasta riskistä on kyse, vertaillaan haastatteluista saaduilla samankaltaisilla vastauksilla. Mikäli eri haastateltavat henkilöt puhuvat samasta aiheesta eri näkökulmasta, voidaan aihe nähdä elokuva-alan kokonaiskuvassa merkittävänä riskinä, koska sillä on vaikutusta useammille eri toimijalle. Saman kaltaiset vastaukset tai saman aiheen näkeminen riskinä eri toimijoiden näkökulmasta osoittaa, kuinka useat eri toimijat ovat kokeneet samat aiheet ja ilmiöt riskeinä. Se kuinka moni elokuva-alan tekijät/toimija pitää samoja koronapandemian aiheuttamia ilmiöitä riskeinä, elokuvien tuotannolle ja levittämiselle määrittää alan asiantuntijoiden näkemyksen siitä, mitkä riskit ovat oleellisempia ja sitä kautta myös todennäköisempiä uhkia elokuva-alan toiminnalle.

6 Elokuva-alan riskianalyysi

6.1 Tunnistetut riskit

Tässä luvussa tarkastellaan toteutetun tutkimuksen eli haastattelujen aineiston tuloksia ja sovelletaan niihin tietopohjan riskin tunnistamisen ja analysoinnin SWOT työkalua. Toteutettujen haastatteluiden perusteella elokuva-alalla riskit liittyvät lainsäädäntöön, tuotannon eri vaiheisiin, sopimusasioihin sekä tiedonvälitykseen. Millaisia lakeja säädetään ja miten esimerkiksi kulttuurin ja elokuvien määrärahoihin vaikuttavat lait ja säädökset muotoutuvat ovat olennainen riski elokuvien rahoitusta hakeville tahoille.

Haastatteluista saatujen erilaisten näkökulmien kautta voidaan myös todeta, että eri elokuva-alan osa-alueilla on erityyppisiä riskejä. Esimerkiksi elokuvien tuotannon tekovaiheessa riskit ovat erilaisia, kuin levityksessä ja esitystuotannossa. Elokuvien tuotanto vaiheessa riskit liittyvät olennaisesti työolosuhteisiin ja työntekijöiden sairastumisriskiin ja siitä seuraaviin tuotannon

siirtämiseen, viivästymiseen, keskeytykseen tai henkilöstön korvaamiseen. Levityksessä taloudellisten resurssien menetyksien riskit yhdistyvät esiintymistuotannon kokoontumisrajoituksiin, jolloin terveysuhka kohdistuu elokuvateattereiden yleisöön ja siitä taloudellisten tulojen menetyksiin.

Haastatteluista välittyy selkeä yksimielisyys riskienhallinnasta eri tahojen välillä myös sopimusteknisten asioiden merkityksestä pandemian aikana. Millaisia sopimuksia elokuvien tuotantojen suhteen tehdään ja millaisia hankkeita aletaan toteuttamaan, liittyy olennaisesti alan toimijoiden riskinotto- ja vastuukyvyn, sekä siihen minkälaisia seuraamuksia riskien realisoidumisella on. Koronapandemia on luonut täysin uuden terveydellisen riskin, joka on syytä ottaa huomioon erilaisia työ- ja hankesopimuksia tehtäessä. Riskin on uusi ja tunnistamaton jos ei sopimusosapuolten välillä ole jaettua ymmärrystä siitä, miten uusien ja yllättävien tilanteiden suhteen tullaan toimimaan. Esimerkiksi miten vastuut ja velvollisuudet ja tiedon jakaminen jakautuvat osapuolten välillä ja kuinka erilaisissa, uudentyyppisissä vahingontapauksissa toimitaan. Miten yllättävien tai uusien kulujen kattamisesta sovitaan? Tässä korostuvat ennen kaikkea sopimus osapuolten välinen luottamus ja yhteinen halu kehittää ja ylläpitää alan eri toimijoiden elinkeinoa ja koko elokuva-alan monimuotoista kehitystä. Molemmilla osapuolilla tulisi olla tieto siitä, mitä erilaisten riskien toteutuminen tarkoittaa myös sopimuspuolen toisen osapuolen toiminnalle.

Haastattelujen pohjalta korostuu myös näkemys poliittisesta ja alan sisäisestä tiedonhallinnasta osana elokuva-alan riskienhallintaa. Tähän liittyy olennaisesti ”lobbaus”, eli epäsuora poliittinen vaikuttaminen. ”Lobbaamiseen liittyy myös oma riskinsä siihen, että vaikuttamistyössä epäonnistutaan. Erilainen vaikuttaminen median kautta, sekä kannanotot alaa koskevista päätöksistä ja tapahtumista tuntuvat olevan ainoita keinoja vaikuttaa elokuva-alalle tehtäviin päätöksiin ja sille myönnettäviin määrärahoihin. ”Lobbaamisella” itsessään pyritään vaikuttamaan poliittiseen tahtoon tukea ja rahoittaa elokuvatuotantoja ja sitä ylläpitäviä, sekä edesauttavia organisaatioita.”

6.2 Elokuva-alan riskien luokittelu

Tässä luvussa käsitellään, miten elokuva-alan koronapandemiasta johtuvat riskit voidaan luokitella ja millaisia ilmenemismuotoja niillä on ollut. Elokuva-alan toimijat muodostavat verkostojärjestelmän, jonka eri osa-alueilla toimivilla tahoilla on vaikutusta toinen toisiinsa, kun puhutaan elokuvan tekemisen jatkumosta. Tällöin alan sisällä toimivien eri tahojen kokemat riskit heijastuvat vuorovaikutteisesti koko alaa koskevaksi ilmiöksi, kuten esimerkiksi lainsäädännölliset muutokset ja erilaiset sopimusriskit. Lait ja työehtosopimukset, sekä erilaiset tukijärjestelmät ja valtion budjetti ovat haastattelujen perusteella elokuva-alaan eniten vaikuttavat osatekijät, jotka sekä mahdollistavat, että uhkaavat alan elinvoimaa ja kasvua. Haastattelun aineiston perusteella elokuva-alalle sopimusriskit liittyvät pitkän aikavälin suunnitelmiin, joilla tähdätään myös pitkäkestoiseen yhteistyöhön sovittujen eri osapuolten välillä. Myös koronapandemian aiheuttaman sairastumisriskin vaikutukset ovat moninaisia alan erilaisille toimijoille, joilla nähdään myös pitkäkestoisia vaikutuksia alan toiminnalle. Tämä liittyy siihen millaisia sopimuksia ja pitkän aikavälin strategioita laaditaan, sekä miten riskienhallintaa toteutetaan ja millaisia riskejä ollaan valmiita ottamaan.

Strategiset riskit	<ul style="list-style-type: none"> • Lainsäädäntö – koronapandemian korvausten hakeminen • Viestintä ja kommunikaatio koronapandemian rajoituksista päättäviltä tahoilta • Sopimusriskit
Operatiiviset riskit	<ul style="list-style-type: none"> • Kokoontumisrajoitukset
Taloudelliset riskit	<ul style="list-style-type: none"> • Kulttuurin / elokuva-alan valtion budjetin määrärahalleikkaukset – Veikkauksen peliautomaattien ja tilojen sulku koronapandemian aikana • Tuotannon viivästyminen / keskeytyminen • Levityksen viivästyminen – markkinointikulujen kasvu • Elokuvateattereiden lipunmyyntitulojen menetykset • Työterveysturvallisuuden kulujen kasvu

Vahinkoriskit	<ul style="list-style-type: none"> • Terveysuhka, sairastumisriski - henkilöstökorvaus • Elokuvateattereiden sulkua
---------------	---

Taulukko 1. Elokuva-alan toimijoille tehtyjen haastatteluiden pohjalta kerätty riskienluokittelu koronapandemiasta johtuvista syistä.

Riskien luokittelussa käytetään apuna Suomen riskinhallintayhdistyksen laatimaa luokittelua (Suomen riskinhallintayhdistys. Riskien luokittelu, n.d.). Haastatteluiden perusteella strategisiksi riskeiksi katsotaan elokuva-alan riskien luokittelussa, lainsäädäntö ja valtakunnallisista rajoituksista viestiminen julkisten päättävien tahojen osalta. Nämä riskit vaikuttavat esimerkiksi strategisten pitkäaikaisten riskien käsittelemiseen ja siten myös erilaisten sopimusten laatimiseen. Viestintä muutoksista päättävien tahojen osalta korostuu. Haastattelun aineiston perusteella epävarmuutta päättävien tahojen viestinnässä ovat herättäneet poikkeavat rajoitustoimenpiteet, eri alueilla ja erilaisissa tilaisuuksissa. Tämä on haastatteluiden aineiston perusteella lisännyt epävarmuutta, sillä valtioneuvoston ja aluehallintavirastojen päätöksiä katsotaan olleen ristiriidassa keskenään. Ristiriitaisen viestinnän ja ohjeiden tulkitsemisen myötä on todennäköistä, että organisaatio saattaa tehdä väärä strategisia valintoja ja päätöksiä, sekä hukata vääristyneestä tiedonkulusta johtuen erilaisia mahdollisuuksia.

Koronapandemiaan myönnettyä tukea valtion tasolta on haastattelun aineiston perusteella ollut liian vähän ja sitä ei ole osa osattu kohdentaa kaikkein järkevin tavoin alan eri toimijoille. Tähän ovat olleet syynä avustuslainsäädännölliset rakenneongelmat, jotka eivät tue alan syklistä ja monimuotoista liiketoimintaa. Elokuvan tekijöille on koronapandemian aikana ollut haastavaa hakea tukea koronapandemiasta johtuviin menetyksiin, joihin ovat vaikuttaneet merkittävästi elokuvateattereita koskeneet kokoontumisrajoitukset.

Elokuvan tekijöiden työryhmä on moninainen ja samoin myös sen toimialat. Koronapandemiasta johtuvat kokoontumisriskit ovat lisänneet elokuvien viivästymisiä niin tuotanto, kuin levitys vaiheessa. Tällä on olennainen vaikutus sen kaikkiin työntekijöihin ja eri toimialan edustajiin. Epävarmuus ja lainsäädännölliset muutokset ovat vaikuttaneet koronapandemia alkuvaiheessa siihen, onko töissä turvallista olla? Viivästymisien myötä, elokuvan taloudelliset kulut tuotantovaiheessa kuitenkin juoksevat. Tämä aiheuttaa myös epävarmuuksia elokuvan levityksen suunnitellulle ja julkaisulle, jolla on merkittävä merkitys varsinkin pienempien elokuvateattereiden toiminnalle. Lainsäädännölliset riskit liittyvät myös elokuva-alan yksilöllisten työntekijöiden taloudellisen työttömyysturvan, sekä elokuvateattereiden, elokuvatuotanto- ja levitysyhtiöiden kehittämis- ja tuotantotyön suunnitteluun ja rahoitus ja tukikorvausten hakemiseen. Nopeat lainsäädännölliset muutokset vaikuttavat eri tavoin eri toimialoihin ja niiden tekijöihin. Lyhyellä aikavälillä pystytään toimimaan annettujen ohjeiden ja suositusten perusteella, mutta pitemmän aikavälin strategiset suunnitelmat ja sopimusriskien välttämiset, vaativat laajaa tiedonkeruuta, vaikutuksien tutkimista ja niiden analysointia. Tästä johtuen lainsäädäntö, sopimusriskit ja viestintä päättäviltä tahoilta, luokitellaan strategisiksi riskeiksi.

Operatiivisiksi riskeiksi luokitellaan haastatteluista tehtyjen havaintojen perusteella elokuva-alan kokoontumisrajoitukset. Tämä riski liittyy muihin riskiluokittelun kategorioihin, sillä se on merkittävin syy miksi elokuvien tekemisen ja esittämisen eri vaiheissa on koettu haasteita ja riskejä, koronapandemian aiheuttamana. Koronaviruksen muodostamalla terveysuhalla ja sairastumisen riskillä on ollut syy kokoontumisrajoitusten käyttöönottoon. Kokoontumisrajoitukset ovat muokanneet sitä, miten työpaikoilla kokoonnutaan ja hygieniasta huolehditaan. Se on luonut myös haasteita sairastumistapauksille, esimerkiksi elokuvien tuotannon kuvaustilanteissa. Kokoontumisrajoitukset ovat koskeneet myös elokuvien yleisön kerääntymistä elokuvateattereihin, jolla on ollut merkittävä taloudellinen merkitys elokuvien tekijöille. Tämän kaltaisia operatiivisia riskejä ei ole alalla ennen ollut tai ne ovat

olleet korkeintaan hyvin lieviä tai lähes olemattomia, verrattuna siihen, miten koronapandemia on niiden kasvuun vaikuttanut.

Haastatteluissa selvisi, että suurimmat taloudelliset riskit elokuva-alan osalta johtuvat erillisistä kulujen kasvuista, alalle suunnattujen määrärahojen mahdollisista budjettileikkauksista, lipunmyyntitulojen menetyksistä ja levityksen/tuotannon viivästymisestä johtuvista kasvavista kuluista, sekä markkinointikulujen lisääntymisestä. Elokuvan viivästymiseen, lipunmyyntitulojen menetysten ja markkinointikulujen kasvun syynä ovat operatiivisissa riskeissä mainittu kokoontumisrajoitukset.

Työterveysturvallisuuden kulut ovat kasvaneet elokuvien tuotanto ja elokuvateatterien esitys vaiheissa, esimerkiksi terveysuhkan torjuntaan ja hygienian hoitoon panostamalla.

Merkittävin vahinkoriski elokuva-alalle on ollut tähän mennessä pääasiassa ihmisten sairastumiseen liittyvä terveysuhka. Koronapandemian alussa myös elokuvateattereihin kohdistuneilla sulkutoimenpiteillä nähdään haastattelujen perusteella paljon laajempia ja syvällisempiä riskejä, kuin pelkästään lipunmyynnin menetykset. Kestää aikaa, kunnes eri kohderyhmät uskaltavat palata taas teattereihin turvallisien mielin. Sopimusriskit nousevat myös esille vahinkoriskeissä, sillä tuotantojen ja levityksien viivästymien on lisääntynyt koronapandemian aikana ja aiheuttanut näin ollen selkeitä vahinkoja elokuvien tuotannoille ja esittämiselle, sekä elokuva-alan pitkäjänteisen suunnittelun laatimiselle.

6.3 Riskianalyysi SWOT-analyysin avulla

Tässä luvussa käsitellään elokuvan alan asiantuntijoiden haastattelu aineistoa riskianalyysi työkalu SWOT-nelikenttäanalyysin avulla. SWOT-nelikenttäanalyysi valittiin tutkimuksen analyysityökaluksi, koska sillä pystytään selvittämään sitä mistä riskit tulevat. Ovatko riskit alan sisäisiä heikkouksia vai ulkopuolelta tulevia uhkia. Nelikenttäanalyysillä pystytään näkemään riskit myös isommassa kokonaiskuvassa, jolloin pohditaan riskien ottamisen tuomia

hyötysuhteita, eli mahdollisuuksia alan toiminnan vahvistamiseen. Analyysin avulla pystytään miettimään riskien seuraamuksia selvemmin ja laajemmin, jolloin niiden merkityksellisyys nousee enemmän esille ja vaikutuksia elokuva-alan toimintaan pystytään pohtimaan erilaisista näkökulmista.

Analyysi taulukossa esitettävät riskit ovat nousseet esille elokuva-alan asiantuntijoille tehdyissä haastatteluissa. Analyysimenetelmän avulla nostettujen riskien tunnistamisen jälkeen, arvioidaan riskien syy-seuraussuhdetta eli sitä, miten eri riskit liittyvät ja nitoutuvat toisiinsa ja millaisia ilmiöitä niiden takana on, jotka koronapandemia on nostanut huomattavasti esille. Koronapandemia on tähän päivään mennessä kestänyt noin kaksi vuotta ja tuona aikana tieto on muuttunut ja erilaisia tapahtumia ja muutoksia on ollut suhteellisen paljon.

+	-
VAHVUUDET	HEIKKOUEDET
<ul style="list-style-type: none"> • Työterveyden ja hyvinvoinnin lisääntyminen • Uusi työnkuva ja ammattinimike • Luovien alojen työllistävä ja kansantaloudellinen vaikutus tullut näkyväksi 	<ul style="list-style-type: none"> • Sairastumisriski • Kulujen kasvu – tuotantojen viivästyminen • Työttömyysturva -työntekijöiden haavoittuva asema paljastunut
MAHDOLLISUUDET	UHAT
<ul style="list-style-type: none"> • Suoratoistopalveluiden kasvu ja suosion nousu kuluttajien keskuudessa • Lobbaamisen ja elokuva-alan yhteinen viestinnällisten kannanottojen kehittyminen alan puolesta 	<ul style="list-style-type: none"> • Sairastumisriski • Kokoontumisrajoitukset • Tuki- ja määrärahojen leikkaukset - Veikkausten peliautomaattien ja tilojen sulk • Taloudelliset menetykset – levitys, markkinointi, lipunmyynti

	<ul style="list-style-type: none"> • Lainsäädäntö – kirjanpito-ongelma • Koronapandemian korvausten hakeminen • Poliittinen haluttomuus ja välinpitämättömyys kehittää ja kasvattaa elokuva- ja kulttuurialaa • Pitkäjänteisen suunnitelmallisuuden ja ennakoinnin puute
--	--

Taulukko 2. SWOT-nelikenttäänalyysi listaa elokuva-alan toimijoiden kokemat riskit koronapandemian aikana. Vahvuudet ja heikkoudet ovat elokuva-alan sisäisiä vaikuttavia tekijöitä. Mahdollisuudet ja uhat ovat elokuva-alan ulkopuolelta tulevia riskejä.

Yhteenvedona voidaan todeta, että taloudelliset riskit nousevat kaikista selkeimmin esille, kun havainnoidaan koronan aiheuttamia vahinkoja ja sen vaikutuksia elokuva-alan liiketoimintaan. Haastatteluista selvitettiin kuinka paljon ulkoisilla tekijöillä on vaikutusta elokuvien tekoon. Elokuvien tuotantorahoitus pohjautuu käytännössä neljään eri tekijään, joihin kuuluvat; tuottajan omarahoitus, levittäjän ennakkomaksut, TV/mediakanavien ennako ostot ja elokuväsäätiön tuki. Merkittävin yksittäinen tekijä, jolla edellä mainitut kaikki kulut saadaan valmiin elokuvatuotteen turvin katettua ja tuotettua myös elokuvan tekijöille ja levittäjille tuottoa toiminnan jatkuvuudelle, ovat elokuvateatterien lipunmyyntitulot. Koronapandemian aiheuttama terveysuhka ja siitä seuranneet Suomen hallituksen ja aluehallintavirastojen asettamat rajoitukset ovat olleet merkittävin syy elokuva-alan toimijoiden taloudellisiin menetyksiin, sekä kulujen kasvuun, joiden kumulatiivisten vaikutusten keston arvioidaan tällä hetkellä vievän vielä vuosia ennen kuin alan tilanne normalisoituu.

Veikkauksen peliautomaattien sulkemisella on todennäköistä vaikutusta Veikkauksen kerääntyviin voittoihin ja sitä kautta kulttuuri- ja elokuva-alalle myönnettäviin taloudellisiin tukiosuuksiin. Haastattelu aineiston perusteella määrärahojen osuuden leikkaamista elokuva-alalta, pidettiin todennäköisenä ja koronapandemiaa pidettiin siihen myös osittain vaikuttavana tekijänä.

Valtioneuvoston raportti (Valtioneuvosto 2021) kulttuurialan kokemuksista todentaa elokuva-alalla koettavista taloudellisista uhkakuvista ja rahoituksellisista puutteista, joilla on vaikutusta ennen kaikkea siihen, että tuotantoyhtiöissä pystytään jatkossakin tuottamaan elokuvia ja että kansainväliset yhteistuotannot ovat jatkossakin kiinnostuneita toimimaan suomalaisten tekijöiden kanssa yhteistyössä.

Koronapandemiasta riippumattomia yleisiäkin uhkia ja mahdollisuuksia tuotiin esiin, kuten rahapelitoiminnan tuottojen vähentyminen. Tosin tämäkin uhka korostuu pandemian myötä. Elokuva-alan koonnissa todetaan, että ”jos perusrahoitus vähenee juuri, kun ala yrittää toipua merkittävistä taloudellisista tappioista, on ala vaarassa romahtaa täysin”. Suomen elokuväsäätiö jatkaa koonnissaan: ”Projektimuotoisen rahoituksen ongelmat korostuvat tällaisessa poikkeustilanteessa; yksi lykkäätynyt tuotanto aiheuttaa heti palkanmaksuongelmia. Jos tulevana vuosina kaikki resurssit on käytettävä pelkästään alan hengissä pitämiseen, menetetään kansainvälistymisen ja alan kehittämisen eteen tehdyn työn tuomat tulokset nopeasti.” Elokuva-alalla pelätään konkurssreja sekä tuotanto- että esityspuolella, vaikka koronapandemia hellittäisikin. (Valtioneuvosto 2021, s. 34)

Haastattelujen perusteella terveysuhka on vaikuttanut ennen kaikkea koronapandemian alkuvaiheessa siihen, että onko töissä turvallista olla. Kahden vuoden aikana tämä riski nähdään selvästi lievittyneen alan toimijoiden näkökulmasta. Terveysuhka on vaikuttanut elokuvatuotantojen viivästymisiin ja keskeytyksiin, jotka ovat luoneet lisäkuluja elokuvien tuotantobudjetteihin. Merkittävin syy taloudellisiin menetyksiin ja kulujen kasvuun liittyy terveysuhkan aiheuttamiin kokoontumisrajoituksiin, jotka ovat käytännössä estäneet elokuvien levitystä ja liiketoiminnallista valmistumista.

6.3.1 Levityksen ja markkinoinnin riskit

Levityksen ja markkinoinnin haasteet liittyvät olennaisesti elokuvien kokemaan taloudellisiin riskeihin, jossa ovat keskiössä olleet kokoontumisrajoitukset, sekä koronakorvausten hakeminen. Ensi-iltaan tulevan elokuvan markkinointiin ja mainontaan panostetaan paljon, varsinkin taloudellisesti. Haastattelun aineistoista selviää, että teattereilla on sovittujen sopimusehtojen mukaan yksinoikeus esittää ensi-iltaan tulevaa elokuvaa tietyn sopimuksessa määritellyn

ajanjakson ajan, ennen kuin sen esitysoikeudet siirtyvät myös muihin kanaviin esimerkiksi suoratoistopalveluihin. Rajoitus toimenpiteet, jotka ovat koskeneet erilaisia kokoontumisia ovat vaikuttaneet elokuvateattereiden yleisökapasiteetteihin ja näin myös elokuvien esittämisestä saataviin lipunmyyntituloihin. Merkittävä tekijä on ollut se, että rajoitus toimenpiteitä on otettu käyttöön hyvin nopealla aikataululla ja niiden kohdennus on ollut elokuva-alan sisältä kuultavien ja tutkimuksen haastatteluissa ilmenevien lausuntojen perusteella erittäin epäloogista ja epäreilua. Elokuvateattereihin kohdistuneet rajoitukset ovat johtaneet tilanteeseen, jossa elokuvien ensi-iltoja on lykätty, koska yleisörajoituksilla on ollut merkittävä vaikutus elokuvien taloudelliseen menestykseen. Isommilla elokuvateatteri toimijoilla, joiden työntekijöiden takana toimii alan edustajien liitto, on ollut myös vaikeuksia saada lomautettuja työntekijöitä tarpeeksi nopealla aikavälillä palaamaan takaisin töihin.

Elokuvien ensi-iltojen siirtämiset ovat puolestaan lisänneet elokuvien mainontaa ja markkinointikuluja, joihin elokuva-alan toimijoilla ei ole ollut minkäänlaisia mahdollisuuksia hakea korvauksia. Tällä tarkoitetaan siis, että mikäli elokuvalla on suunniteltu markkinointikampanja ja ensi-iltaa on mainostettu laajasti, niin seuraavaksi juuri ennen ensi-iltaa näytöstä on katsottu koronapandemian pahentuneen, jolloin rajoituksia on myös kiristetty. Tämä on johtanut siihen, että elokuvien ensi-iltaa on saatettu siirtää useilla kuukausilla eteenpäin. Tällöin toteutettu markkinointikampanja on mennyt käytännössä katsottuna hukkaan ja tästä johtuviin taloudellisiin kulujen menetyksiin ei ole voinut hakea korvausta millään tavoin

Varsinaiselle elokuvien tuotannoille ja elokuvan tekemisen jatkumolle muodostuva ongelma on vielä moniulotteisempi. Yksi suurimmista syistä on ollut koronapandemian aiheuttama epävarmuus, jonka vuoksi alan toimijat eivät ole pystyneet tekemään pitkän linjan suunnitelmia. Haastateltavista tahoista varsinkin kokeneimmat ja pitkään alalla toimineet toteavat, että tietynlaisen toimintasyklin löytäminen on ollut haasteellista pitkän linjan suunnittelun toteuttamisessa. Koronapandemian aikana alalla tapahtunutta toimintaa on jouduttu toteuttamaan hyvin lyhyellä aikajänteellä.

Merkittävä alaa kohdannut ongelmarypäs ja riskiryypäs koronapandemian myötä, muodostuu lisäksi myös elokuvien tekemisen jatkumolle. Yksi ongelma pelkistettynä on se, että elokuvat kasautuvat ja tuotannot eivät pääse liikkeelle, koska levitysmahdollisuudet ovat olleet estettyinä. Levitykseen on muodostunut rajoituspäätösten vuoksi tietynlainen ”tulppa”, koska uusia sisältöjä ei ole kannattavaa julkaista liian tiheällä aikavälillä, sillä samantyylliset tai samalle kohderyhmälle suunnatut elokuvat, syövät toinen toistensa katsojalukuja, joka tarkoittaa ensi-iltaan tulevan elokuvan lipunmyynnin heikkenemistä ja näin ollen elokuvan taloudellisten tuottojen menetyksiä. Taloudelliset riskit kohdistuvat levityksen kautta myös elokuvien tuotantoihin, ihmisten työllistämiseen ja uusien hankkeiden rahoitukseen ja niiden hakuprosesseihin.

6.3.2 Kirjanpito-ongelma

Isoksi rakenteelliseksi ongelmaksi elokuvien valmistusprosessissa ja koronapandemiasta johtuvien korvausten hakemisessa nousi haastatteluissa mainittu elokuvien tekoon liittyvä kirjanpito ongelma. Kirjanpito-ongelma liittyy olennaisesti lainsäädännölliseen rakenneongelmaan siitä, miten elokuva-alan yhtiöiden kirjanpitoa tarkastellaan. Ongelmalla on myös riskinsä koronan korvaushakemuksia laatiessa. Ongelmaksi elokuvan teon kirjanpidossa muodostuu käsitys siitä, milloin elokuvatuotanto katsotaan valmistuneeksi. Haastateltavien tahojen lausunnoissa nähdään, tämän riskin kasvun ja ongelman muodostumisen suurimpina kärsijöinä elokuvien tuotantoyhtiöt, elokuvien levittäjät ja elokuvateatterit. Haastatteluissa saatujen lausuntojen perusteella, elokuvat ovat tällä hetkellä jonossa, jolloin liian samanaikainen ensi-ilta julkaisu vaikuttaa varsinkin kotimaisten elokuvien katsojalukuihin ja markkinoinnin huomioarvoihin huomattavasti. Tällä on kumulatiivinen vaikutus elokuvan tuleviin taloudellisiin tuottoihin.

Kirjanpitoon liittyvällä ongelmalla tarkoitetaan sitä, että tuotettua elokuvaa ei katsota valmistuneeksi ennen, kuin se menee levitykseen. Elokuva ei ole kirjanpidollisesti valmis, jolloin se näkyy velkana tuotantoyhtiöiden kirjanpidossa. Jatkorahoituksen hakeminen uusille elokuvahankkeille, esim. EU-

pohjaisen rahoituksen hankkiminen muodostuu tästä syystä äärettömän vaikeaksi. Tuotantoyhtiön kulut (eläkemaksut, verot) juoksevat, mutta tuloja elokuvasta ei saada kotiutettua, koska elokuvan ei katsota valmistuneen ja se ei saa teattereiden lipunmyynnistä tuloja.

Havainnollistava esimerkin kaava on seuraava; elokuva on käytännössä valmis, se on viety teatteriin ja ensi-ilta esitystä varten on tehty markkinointia. Tämän jälkeen viranomaiset katsovat koronapandemian pahentuneen, jonka seurauksena rajoituksia lisätään ja tästä syystä elokuvan esitystä joudutaan siirtämään taloudellisten menetyksen pelossa. Vaihtoehtoisesti se julkaistaan kokoonumisrajoituksista huolimatta, jolloin taloudellisten menetysten riski on todellinen. Tässä nähdään myös lainsäädännöllinen ristiriitaisuus tukihakemusten suhteen. Tämä liittyy elokuvalla asetettuihin tavoitekatsojalukuihin, eli yksittäisen elokuvan odotteeseen, jotka elokuvalla on asetettu ennen ensi-ilta julkaisua. Rajoitusten ollessa voimassa näihin tavoitteisiin ei luonnollisestikaan olla päästy, ja näihin tavoitteellisiin tulosten saanteihin ei ole ollut mahdollista hakea korvauksia, vaikka valtion määräämät rajoitustoimenpiteet ovat olleet selkeä syy sille, että elokuva ei ole päässyt asetettuihin tavoitteisiinsa. Haastatteluissa ilmenee, että tämä erityispiirre on ilmennyt Suomessa, kun taas osassa Pohjoismaita tukea koronapandemiasta johtuviin taloudellisiin lipunmyynti menetyksiin on voinut hakea nimenomaan ennalta laskettujen tavoitelukujen perusteella. Suomessa koronapandemian aiheuttamien tukikorvausten myöntämisen ehtona on ollut suorat vaikutukset, jotka ovat olleet todennettavissa kohonneilla kustannuksilla koronapandemiasta johtuen.

Kun elokuva ei valmistu, eli se ei mene levitykseen, tällöin tuotantoyhtiön tilinpäätös näyttää velkaiselta. Silti yhtiön kassavirta voi näyttää toimivalta ja yritystoiminta olla terveellä pohjalla. Tämä on aiheuttanut tilanteen, jossa esimerkiksi ELY ja Business Finland, jotka ovat koordinoineet koronatukien jakamista, tutkivat tuotantoyhtiöiden tilinpäätöksiä, jolloin yhtiöiden on katsottu olleen huonokuntoisia yrityksiä, jotka ovat olleet velallisia jo ennen koronaa, kun rahaa tuotannollisesti valmiista elokuvasta ei ole saatu, koska elokuvaa ei ole

päässyt levitykseen ja näin ollen saanut lipunmyynnin tuloja tuloutettua. Velka ei poistu tuotantoyhtiöiden kirjanpidon taseesta, ennen kuin elokuva pääsee levitykseen. Korvaushakemuksissa tätä ei huomioida vaan yhtiöt nähdään velkaisina, joka on ollut esteenä, esimerkiksi edellä mainittujen organisaatioiden korvaushakemusten myöntämisille. Tämä koetaan haastatelluiden perusteella isona rakenteellisena ongelmana kotimaan elokuva-alalla, jonka merkitys on korostunut koronapandemian myötä. Useissa muissa Euroopan maiden elokuvien kirjanpidoissa tätä samaa ongelmaa ei esiinny tai ne pyritään ratkaisemaan siten, että tukien myöntämisille löydetään perusteet.

6.3.3 Koronapandemian vahvuudet ja mahdollisuudet

Haastatteluissa kysyttiin elokuva-alan eri tahojen asiantuntijoilta, onko koronapandemialla ollut joitain positiivisia tai alaa kehittäviä vaikutuksia. Vastaukset olivat moninaisia ja alan kokeneemmat haastateltavat näkivät isommassa kokonaiskuvassa, myös pandemian aikaansaamia mahdollisuuksia alan kehitykselle positiivisessa mielessä.

Haastatteluissa todettiin, että luovien alojen erilaiset yhteiskunnallisesti merkittävät vaikutukset, kuten esimerkiksi työllisyys ja kansantaloudellinen vaikutus ovat tulleet ensimmäistä kertaa näkyväksi koronapandemian myötä. Alan sisällä koetaan, että tällä voi olla suuri merkitys tulevaisuuden kannalta. Yksi syy alan saamalle huomiolle arvioitiin myös olevan suomalaisten tekijöiden kansainvälinen menestyminen ja yleinen kiinnostus kotimaista osaamista ja tekemistä kohden, kansainvälisellä tasolla. Kansainvälinen myynti kotimaisille audiovisuaalisille sarjoille on ollut kasvussa ja kansainvälisiä tuotantoja halutaan tehdä Suomessa.

Elokuvantuotannoissa, varsinkin kuvaustilanteissa koettiin positiivisina kehityssuuntauksina hygieniaan korostaminen, sekä ylipäättään työhyvinvoinnin lisääminen. Haastatteluissa selviää myös, että alalla on ollut isompi trendi jo jonkin aikaa, että työntekijöistä välitetään enemmän. Tämä näkyy esimerkiksi siinä, että elokuva-alalla toimivien freelancerien ja keikkatyöläisen työasemaa

on haluttu vahvistaa. Elokuva-alan sykliseen toimintaan halutaan säilyttää freelancerien työntekijän asema, ettei heitä kohdella esimerkiksi verotuksen perusteella yrittäjinä keikkatyötä tehdessä. Tämä nähdään haastattelu aineiston perusteella myös elokuvien tuotantoyhtiöiden rekrytoimista helpottavana tekijänä. Koronapandemian koetaan vauhdittaneen yleisiä toimenpiteitä työntekijöiden turvallisuuteen ja hyvinvointiin panostamisessa. Yleisesti koronapandemia koetaan vaikuttaneen työntekijöiden työterveysturvallisuuteen ja työssä jaksamiseen panostamisessa, eri toimialojen organisaatioiden toiminnassa. Tämä on johtanut myös esimerkiksi siihen, että kuvauspaikoille on syntynyt uusi työnkuva ja ammattinimike, hygieniakoordinaattori. Hygieniakoordinaattori on tuonut taustatietoutta terveysalan näkökulmasta elokuvien tuotannollisiin vaiheisiin, esimerkiksi kuvaustilanteissa.

Haastatteluiden perusteella, tuotantoyhtiöt kokivat positiivisena kehityksenä sen, että koronapandemia on luonut/kehittänyt selvemmat projektinhallinta työkalut ja toimintamallit riskienhallintaan. Esimerkiksi kuinka toimitaan elokuvan tuotannon kuvaustilanteissa sairastumistapauksissa, sekä kuinka avustajia ja sijaisia kutsutaan ja otetaan mukaan tuotantoihin.

Haastatteluissa ilmenee myös, että elokuva-alalla on tapahtumassa ansaintalogiikanmuutos, jonka voittajia ovat tähän asti olleet koronapandemian vaikutusten myötä erilliset suoratoistopalvelut. Monet haastatellut tahot näkivät suoratoistopalveluiden suosion nousun positiivisena mahdollisuutena ja toivottuna elokuvien levittämisen muutoksena, mutta osa piti sitä myös lievänä uhkana elokuvateattereiden katsojalukujen laskemiselle tiettyjen kohderyhmien sisällä. Toisaalta koettiin myös, että arvostus elokuvateattereita kohtaan yleisön keskuudessa on noussut koronapandemian aiheuttamien rajoitusten myötä. Ihmiset haluavat kokea elokuvateatteri kokemuksen kollektiivisena elämyksenä.

Haastatteluista välittyy myös viesti siitä, että elokuva-alan yhtenäinen viestintä on lisääntynyt. Elokuva-alan keskusjärjestöt näkivät varsinkin alan vaikuttajatyön ja lobbauksen kehittyneen koronapandemian aikana. Vaikuttajatyön kasvua alan näkyvyyden lisäämisenä julkisessa keskustelussa

koronapandemian vaikutuksista pidettiin merkittävän vaikuttavana tekijänä. Koronapandemian myötä koettiin, että elokuva-alalla on tapahtunut tietynlaista integroitumista ja yhteistyön tiivistymistä elokuvateattereiden ja levittäjien välillä.

6.3.4 Poliittinen suhtautuminen elokuva-alaan

Haastateltavista henkilöistä osa mainitsee, että koronapandemiasta johtuvia tukikorvauksia on pystytty kohdentamaan muille työelämän toiminta aloille paremmin, kuin kulttuuri- ja elokuva-alalle. Yleinen tunne varsinkin kokeneemmilla ja alalla pitempään toimineilla ihmisillä on, että kulttuurin ja luovan alan edustajia ja erinäisiä toimijoita ei arvosteta. Kulttuuria ja esimerkiksi elokuvien tuotantoa ei nähdä yhteiskunnallisena arvona, vaan se koetaan ennemmin välttämättömänä ”pahana”, josta on helpoin suorittaa määrärahojen budjettileikkauksia valtion tasolla.

Yhtenä elokuva-alaa uhkaavana tekijänä ja ongelmana nähdään se, millä tavoin koronapandemian aikana tukia on alalle kanavoitu. Haastatteluiden perusteella rahoitusten jakamisen koetaan olleen epätasa-arvoista ja sitä on ollut myös liian vähän suhteessa koettuihin menetyksiin. Lainsäädännölliset ongelmat ilmenevät tukien myöntämisessä ja jakamisessa alan edustajille, kuten kirjanpito-ongelmassa perusteltiin. Elokuva-ala on erilainen verrattuna teolliseen tuotantoon, jolloin tukia ei ole osattu kohdentaa alan tekijöille oikealla tavalla. Haastatteluista selviää, että yleiset olemassa olevat valtion tukimuodot eivät sovellu elokuva-alan sykliseen liiketoimintaan, jossa liikevaihto saattaa heitellä huomattavasti enemmän, kuin esimerkiksi teollisilla aloilla. Elokuvateattereille, tuottajille ja levittäjille on ollut vaikeaa kohdistaa tukirahoitusta kunnolla niille toimijoille, joilla on ollut oikeasti eniten tarvetta.

Haastatteluista ilmenee, että suoraa tukea, esimerkiksi menetettyihin lipunmyyntitulohiin tai kiinteisiin kuluihin on ollut todella vaikea saada. Suurin osa tarjolla olevista koronatuista, vaativat kehittämään uusia toimintoja tai uusia hankkeita tuen myöntämiselle. Haastatteluista selviää, että esimerkiksi pienempien elokuvateatterien toimijat ovat kokeneet tämän niin, että yritetään

ohjata toimintaa pois siitä, mikä on ollut aiemmin ”leipätyötä”. Nopealla aikataululla pitäisi väkinäisesti kehittää, käyttää resursseja ja keksiä uutta, vaikka todellisuudessa tarve olisi vain kiinteiden kulujen kattamiselle, ja tuen saamiselle siihen, että mahdollisimman pian päästään pyörittämään toimintaa normaalisti, minkä vuoksi koko toiminta on alun perin perustettu.

Elokuva-alan sisällä koetaan haastattelujen perusteella, että kansanedustajilla ja valtion muilla tahoilla ei ole tietoa, eikä myöskään kiinnostusta muuttaa yhden yksittäisen alan takia rahoituksen myöntämisen yleisohjeita. Kulttuuria ja taidetta ei pidetä yhteiskunnallisella tasolla merkityksellisenä ja alan toimijoiden näkökulmasta poliitikot eivät pidä sitä kansakunnalle tärkeänä. Tällä hetkellä on yksi yksinkertainen ja tehokas tapa myöntää rahaa, jolla on pystytty tekemään nopeasti päätöksiä ja saatu rahat liikkeelle nopeasti. Tämä toimii muualla yhteiskunnassa ja muilla toimialoilla hyvin, mutta ei ota huomioon esimerkiksi juuri elokuva-alan liiketoiminnallisia erityispiirteitä.

Haastatteluista selviää, että OKM (Opetus- ja kulttuuriministeriö) on katsonut, että Suomen elokuvasäätiö on elokuva-alan merkittävä asiantuntija ja sille on myönnetty valtuus jakaa osa kohdennetuista koronatukirahoituksista. Säätiön toiminnan kohdalla esteeksi nousevat kuitenkin valtion avustuslainsäädöksen rakenneongelmat, jolloin elokuvasäätiö ei ole voinut jakaa valtuutettuja tukirahoituksia niin harkitusti ja järkevästi, kuin alalla olisi todellisuudessa tarvittu. Säätiö myöntää tukea elokuvatuotannon alijäämän rahoitukseen, kun taas koronatuotokset ovat olleet yritystukia, joiden toiminta- ja käyttölogiikka on erilainen. Tutkimuksessa todettiin jo aiemmin, että elokuva-alan eri osa-alueilla riskit ovat erilaisia, tämä pätee myös siihen, että erilaisissa elokuvatuotannoissa riskit ovat erilaisia. Haastatteluista ilmenee, että joillekin tuotannoille elokuvasäätiön tukia on pystytty myöntämäänkin tehokkaasti, mutta osa on jäänyt selvästi laillisten säädösten sanelemana tuen myöntämisen ulkopuolelle.

Finland Festivalin mukaan keskeinen opetus koronapandemia-ajasta on se, että kulttuuriala tarvitsee pitkään kaivattuja tappiotakuujärjestelmiä. Myös työnjako OKM:n ja TEM:n välillä on ”viimein” selkiytettävä, jotta kaupallisen ja ei-kaupallisen taide- ja

viihdetoiminnan pelisäännöt tulisivat selkeiksi. Suomen Elokuvasäätiö puolestaan toivoo elokuva-alan koronatuissa otettavan oppia muista Pohjoismaista, joissa yrittäjien riskejä on minimoitu kohdistetuilla tuilla, jolloin toimintaa on uskallettu jatkaa. (Valtioneuvosto 2021, s. 41)

Kulttuurin ja elokuva-alan haavoittuva asema on paljastunut koronapandemian myötä. Taiteilijat katsotaan lainsäädännöllisesti yrittäjiksi, joilla apurahat eivät kerrytä muun muassa työttömyysturvaa. Tämä koetaan alan sisällä ennen kaikkea välinpitämättömyytenä alan toimijoita kohden. Tähän liittyy olennaisesti myös se, että Suomen valtion kulttuurin budjetti on vuositasolla lähtökohtaisesti matalin pohjoismaissa.

Valtioneuvoston raportti (Valtioneuvosto 2021, ss. 38–39)

koronaviruspandemian vaikutuksista kulttuurialalle tukee, tämän tutkimuksen haastatteluissa tehtyjä havaintoja ja väitteitä elokuva-alalla koetusta ahdingosta ja epätasa-arvoisesta kohtelusta poliittisten päätösten ja päättäjien osalta. Kulttuurin ja eri luovien alojen tekijät kaipaavat ennen kaikkea alan arvostuksen ja merkityksellisyyden tunnistamista.

Kulttuuripolitiikan tulevaisuus

Kysymykseen saatiin eri alojen koonneissa paikoin hyvin laajoja vastauksia. Vastausajan- kohta ajoittui ajankohtaan, jolloin julkisuudessa nousivat voimakkaasti esiin kulttuuri- ja tapahtumalan ongelmat koronapandemian aikana. Näkemyksissä tuli esiin paljon samankaltaisia akuuttiin tilanteeseen liittyviä huolia ja turhautumista kuin julkisessa keskustelussa. Koetaan, että taiteen ja kulttuurin merkitystä – mm. sen hyvinvointia tuottavaa ja henkistä kestävyttä lisäävää, sekä työllistävää ja elinkeinopoliittista merkitystä – ei ymmärretä eikä alaa arvosteta. Myös koronapandemiasta johtuvia rajoituksia pidettiin monissa vastauksissa epäoikeudenmukaisina, erityisesti verrattaessa eräisiin muihin aloihin tai toimintoihin.

Kulttuurialan haavoittuvuus koronapandemian kaltaisessa kriisissä todettiin yhdeksi opiksi tulevaisuutta varten. Ennakointia ja varautumista pitäisi lisätä politiikassa ja hallinnossa. Taiteen perusopetusliiton mukaan kulttuuripoliittisilla toimenpiteillä tulisi varmistaa, että taide- ja kulttuuriala ”ei tulevaisuuden mahdollisten kriisien myötä enää ole vastaavalla tavalla täysin suljettava toimiala – mietittynä tulisi olla keinot ja lainsäädäntö, joka turvaa toiminnan

jatkuvuuden muodossa tai toisessa myös kriisien yli”. Erään seurantalons vastauksessa oli ehdotettu kriisirahastoa vastaavia tilanteita varten. Lastenkulttuurikeskusten liiton mukaan ”pandemian myötä on käynyt selväksi, että kunnissa supistetaan ensimmäisenä kulttuuritoiminnasta, joka ei ole lakisääteistä”, ja siksi ”lakisääteisyys suoma turva näille palveluille olisi erityisesti lasten ja nuorten hyvinvointia ajatellen merkittävää”.

Pelialaa edustava Neogames toteaa osaltaan, että ”pandemia ei vaikuttane kulttuuripolitiikan perusarvoihin ja linjauksiin, vaan tapoihin, jolla kulttuuripolitiikkaa esim. toimialakohtaisesti kehitetään”.

Mm. Frame ja Creative Finland nostavat esiin kulttuurialan vahvemman järjestäytymis tarpeen. Siten ”alalle saataisiin ammattimaista uskottavuutta” ja järjestäytyminen ”auttaisi myös luomaan suuntaviivoja seuraavia kriisitilanteita varten” (Creative Finland). ”Meidät nähtäisiin yhtä arvokkaana työllistäjänä kuin esimerkiksi teollisuus- tai matkailuala”, siteeraa Frame erästä alansa vastaajaa. Osa kuntavastaajista katsoi, että eri toimijoiden, kuten yritysten, yhdistysten ja julkisen sektorin työnjako ja toiminnan painopisteet tulevat koronapandemian vuoksi muuttumaan, ja siksi yhteistyön ja sen muotojen kehittäminen nähtiin entistä tärkeämmäksi.

Parempaa resilienssiä vastaavia kriisejä varten tarvitaan jatkossa monen vastaajan mielestä. Neogamesin mukaan tämä ”kannattaa huomioida niin kulttuuripolitiikan strategisessa suunnittelussa, kuin toiminnan arvioinnissakin”. Lastenkulttuurikeskusten liiton mukaan ”kulttuuripolitiikkaa tulisi kehittää siihen suuntaan, että rakenteet ja rahoitusmekanismit mahdollistaisivat kulttuuripalvelutoiminnan pysymisen yllä siitä huolimatta, että lippu- ym. tuloista riippuvaiset kulttuuritoimijat joutuvat väliaikaisesti lopettamaan suurien massojen yhteen kokoamisen kulttuuritoiminnan merkeissä”. (Valtioneuvosto 2021, ss. 38–39)

Vaikka taloudelliset riskit ja liiketoiminnan rajoittamiset nähdään koronapandemian suurimpina aikaansaamina uhkina koko kulttuuri- ja elokuva-alalle, varsinainen suurempi ongelma ilmenee yhteiskunnallisella tasolla. Haastatteluiden lausunnoissa kritisoidaan kulttuurin alojen sulkemista hallituksen ja aluevirastojen taholta. Alan sisällä koetaan, että sillä ei ole ollut merkitystä koronapandemian tartuntalukuihin. Kulttuurialojen sulkeminen on

ollut helppo tapa osoittaa poliittista päätöksentekovaltaa globaalin riskin keskellä.

Luovien toimialojen yleisesti ja elokuva-alan sisällä se on tarkoittanut tuhansien ihmisten työttömyyttä ja ihmisten henkilökohtaisia taloudellisia ongelmia. Kaikista surullisimmaksi luonnehditaan sitä kepeyttä, miten päätöksiä on alalle toteutettu. Monet alan toimijat ovat joutuneet kyseenalaistaman, kuinka merkityksellinen kulttuuri- ja taideala tässä yhteiskunnassa on. Onko se kansalle ja päättäjille vain pelkkää viihdettä vai onko sillä jokin syvempikin merkitys, esimerkiksi ihmisten mielenterveydessä ja yleisessä hyvinvoinnissa. Miten suomalaista yhteiskunta identiteettiä rakennetaan ja tarinoita suomalaisuudesta kerrotaan, jos sen tekemisestä ja tuotannosta ollaan aina ensimmäisenä valmiita leikkaamaan resursseja ja suunniteltuja määrärahoja.

6.4 Kysynnän ja tuotannon muutos

Haastatteluista selviää, että audiovisuaalisten sisältöjen suhteen on tapahtunut kysynnän ja tuotannon muutos. Tällä nähdään tehtyjen haastatteluiden perusteella, syy-seuraussuhde siihen, että elokuvateattereiden ollessa kiinni suoratoistopalveluiden suosio on kasvanut ja ihmisten on havaittu suosivan sarjojen katselua enemmän, kuin täyspitkiä elokuvia. Erilaiset audiovisuaaliset tuotannot ovat siirtyneet paljon varsinkin draamasarjoihin, joille on ollut helpompi saada rahoitusta, kuin täyspitkän elokuvan tuotantoon. Tämä taasen on johtanut siihen, että tuotantoalalle on syntynyt työntekijäpula. Pitemmän aikavälin uhkana tälle muutokselle nähdään tehtyjen haastattelujen perusteella se, että lähtevätkö esimerkiksi kokeneet elokuvan tekijät enää tuottamaan täyspitkiä elokuvahankkeita, mikäli sarjatuotannoille tarjotaan paremmat edellytykset.

Suoratoistopalveluiden katsotaan olleen selkeimpiä voittajia koronapandemian aikaansaamista vaikutuksista elokuvien levittämiseen suhteen. Toiset kokivat sen vauhdittaneen muutosta jossa elokuvateatteri ei ole enää ainoa levityskanava. Osa haastateltavista koki tämän positiivisena kehityksenä, jossa

tulee vaihtoehtoisia sisällön levitystapoja. Digitaalista siirtymistä pidettiin myös uudenlaisten kokemuksellisten elämyksien mahdollistajana. Osa haastateltavista koki kuitenkin, että ensi-ilta elokuvien julkaiseminen suoraan suoratoistopalvelussa, elokuvateatterin sijaan ei olisi alan kehityksen suunnalta kannattavaa. Elokuvateattereita haluttiin tukea tässä suhteessa ja korostaa elokuvien kollektiivista kokemuksellisuutta.

Suoratoistopalvelut voidaan nähdä tietynlaisena elokuva-alan pelastajana koronapandemia tilanteessa. Se on palvelumuotona tullut, valitsevien olosuhteiden pakosta suuren yleisön tietoisuuteen entistä vahvemmin, sekä mahdollistanut tilanteen, jossa ihmisten on mahdollista katsoa audiovisuaalisia tuotantoja enemmän, kuin koskaan aikaisemmin elokuva-alan historiassa.

Audiovisuaalisten tuotantojen rahoittamisen suhteen elokuva-alalla on nähty kuitenkin selkeä muutos ja sen myöhempiä, laajempia vaikutuksia elokuvien tuotantoon, levitykseen ja alan elinvoimaisuuteen voidaan todennäköisesti havainnoida vasta myöhemmin tulevaisuudessa.

6.5 Elokuva-alan edustajien kehitysehdotukset riskienhallintaan

Haastatteluissa kysyttiin elokuva-alan edustajilta, minkälaisia toimenpiteitä koronapandemian hallintaan tarvittaisiin, sekä miten varautua tulevaisuudessa vastaaviin globaaleihin riskeihin.

Haastattelun vastaukset olivat moninaisia, mutta monet tutkimuksen haastatteluihin osallistuneet, toivoivat enemmän keskustelua ja dialogia kulttuurin toimijoiden kanssa siitä, mitkä todelliset riskit koronapandemiasta johtuen ovat. Varsinaisten suorien kehitysehdotuksien muodostaminen koettiin selvästikin vaikeaksi ja ennemmin haastatteluissa osattiin nimetä asioita, jotka olivat menneet päättäjien osalta pieleen, sekä miten laajoja koronapandemian aikaansaamat muutokset ovat olleet koko yhteiskunnalle. Haastatteluista pystyttiin päättelemään, että tiedon puute, sekä uudenlaisen globaalien riskitason muodostuminen tulisi ottaa jatkossa huomioon, miten varautua elokuva-alalla riskienhallinnassa. Koronapandemian tai vastaavan globaalien riskin

muodostumista tulevaisuudessa, pidettiin tutkimuksen toteutetuissa haastattelussa mahdollisena.

Haastatteluiden perusteella elokuva-alan toiveena ovat; selkeämmät ja loogisemmat riskimääritelmät ja toimintamallit, eri toimialoille ja erilaisiin toimintaympäristöihin, siten ettei kaikkia toimialoja niputeta samojen rajoitusten piiriin. Elokuva- ja kulttuurialan sisällä koetaan, että toimijoita ajetaan freelancereiksi, joilla taloudellinen tuki on heikko. Työttömyysturvaa ei käytännössä ole ja toimeentulotukea on hyvin vaikea hakea.

Haastatteluissa toivottiin myös perusteellista tutkimusta kaikesta siitä, mitä koronapandemia on koko kulttuuri- ja elokuva-alalle aiheuttanut ja millaista koronapandemian hallinnointi on ollut. Haastatteluissa painotettiin tiedon keruuta, analysointia, sekä vahvempaa viestintää elokuva-alan edustajilta alan erityisistä ominaispiirteistä ja poikkeuksellisuudesta päättävillä tahoilla. Valtion tason päätöksentekojärjestelmään toivottiin myös selkeyttä ja johdonmukaisempaa viestintää.

Haastatteluissa nostettiin selkeimpänä konkreettisena kehitysehdotuksena esille, että tarvitaan selkeästi yksi paikka, joka valtuuttaa koronapandemian rajoituspäätökset. Ongelmana elokuva-alalla on koettu aluevirastojen ja hallituksen poikkeavat linjaukset. Samalla pohjatiedolla tehdään erilaisia tulkintoja. Johtopäätökset rajoituksista on myös ymmärretty ja toteutettu eri tavalla, eri puolilla maata. Alueelliset erot koronapandemiasta johtuen, eivät ole olleet yhdenmukaisia.

Julkinen vaikuttaminen ja viestintä alan tilanteesta koettiin myös yhdeksi konkreettiseksi tavaksi vaikuttaa alan kehitykseen ja hyvinvointiin.

Haastatteluissa esitettiin yhtenä näkökulmana, erilaisten rajoitustoimenpiteiden aikaansaamien absurdiin ilmiöiden esille nostamista.

Ristiriitaisimpia olivat tutkimuksen haastattelussa esiin nousseet näkemykset haastateltavien välillä siitä, että onko koronapandemia varsinaisesti vielä ohi. Yksi ilmenevä ajattelumalli oli, että pandemia koettiin olevan ohi, siten ettei ole

syytä enää uusiin laajoihin rajoituksiin. Toleranssi elokuva-alan sisällä on alkanut kasvamaan suhteessa taloudellisiin tappioihin. Terveystieteiden huollon kantokykyä pidettiin kuitenkin merkittävimpänä tekijänä arvioidessa alan paluuta normaaliin tekemiseen.

Toisaalta osassa tutkimuksen haastatteluja ennakoitiin, että koronapandemiaa edeltävään aikaan ei palattaisi ja, että vielä ei tiedetä, milloin pandemia on oikeasti ohi. Uuden pandemian tai virusvariantin puhkeaminen nähtiin hyvin mahdollisena. Pelon juurtumista ihmisten päähän pidettiin oleellisena riskitekijänä. Vaikutusten arveltiin kestävän vielä vuosia eteenpäin, ennen kuin ajatusmalli palautuu normaaliksi. Alalla koettiin, että nyt on käsitys siitä, mitä mahdollisesti tapahtuu, jos pandemia uusiutuu tai leviää jälleen.

Haastatteluiden tehtyjen havaintojen perusteella, vahvan ja epävarman muutostilan koetaan kuitenkin lisänneen joustavuutta alan sisäisten toimijoiden keskuudessa ja alan tulevaisuuteen suhtauduttiin positiivisesti.

7 Kehittämisehdotukset

Tutkitun haastatteluaineiston ja sen pohjalta tehtyjen havaintojen perusteella, opinnäytetyössä esitetään alan kehittämisehdotuksena ja riskienhallinnon toimenpiteenä viestinnällisten toimenpiteiden lisäämistä ja resurssien kohdentamista elokuva-alan kouluttautumissuuntauksille.

Elokuva-alalla olisi mahdollisesti hyvä olla esimerkiksi oma suoratoistopalvelun tai sosiaalisen median kaltainen viestintäkanava, jonka kautta alan toimijat voisivat tuoda esille tekemäänsä työkaluttuoria, viestiä alan muutoksista sekä sitä koskevista oleellisimmista linjauksista ja päätöksistä sekä kertoa kokemistaan haasteista ja riskeistä elokuva-alan toiminnassa. Viestintäkanava olisi myös oiva työkalu elokuva-alan rekrytointiin sekä koulutusmateriaalien tarjoamiseen alalle kouluttautuville. Kanavalle voisi esimerkiksi laatia kokonaisvaltaisen elokuva-alaa koskevan selkeän strategisen suunnitelman ja toimenpiteiden seurannan alan riskienhallintaan ja muihin monimuotoisiin

haasteisiin liittyen. Viestintäkanavan yleinen hyöty olisi ennen kaikkea se, että se tarjoaisi monenlaista tietoa alan tapahtumista ja tilanteista eri tason tekijöille ja toimijoille.

Elokuva-alasta olisi tärkeää viestiä motivoivasti ja tuoda alan monipuolisia, kokeneita ja osaavia tekijöitä sekä tekemistä enemmän esille, jotta alan elinvoima säilyy ja haastatteluista ilmenneeseen alaa kohdanneeseen työpulaan löydettäisiin mahdollisia ratkaisuja. Tekijöistä viestiminen luo ihmisille kuitenkin konkreettisemmän kuvan tekijöistä alan toiminnan takana. Viestinnällä luodaan mielikuvia kokeneiden tekijöiden osaamisesta ja luovuudesta, ja nämä kokeneet tekijät toimivat esikuvina nuorille, tulevaisuuden potentiaalisille, nouseville kyvyille. Viestintää alan sisällä tehtävästä varsinaisesta työstä ja oleellisimmista muutoksista tulisi tuoda julkisessa ja sosiaalisissa keskusteluissa enemmän esille, jotta alan tekeminen ja työllisyys nousisivat enemmän ihmisten tietoisuuteen.

Viestintä- ja koulutuskanavan strategisten linjausten ja erilaisten elokuva-alaa koskevien päätöksien toimeenpanojen päätäntävalta tulisi keskittää tasavertaisesti erilaisten toimijoiden edustajien kesken. Elokuva-alan yritykset, työntekijät, rahoittajat sekä levittäjät ja elokuvateatterit tarvitsisivat jokainen oman edustustahon, jotta elokuvien valmistusprosessin erilaiset vaiheet ja yksityiskohdat tulisi huomioida. Tämä auttaisi myös tunnistamaan erilaisia riskejä ja ennakoimaan niitä, kun yhteistyö tiivistyisi eri tekijöiden välillä. Yhteinen kanava ja viestintä lisääisivät todennäköisesti yhteisöllisyyttä ja tietoisuutta alan toimijoiden välillä. Elokuva-alan yhtenäisten linjauksien ja erilaisten alaa edistävien tavoitteiden laatiminen lisääisi varmasti myös alan vastuullisuutta ja sitä kautta myös hyvinvointia. Tämä todennäköisesti motivoisi erilaisia ihmisiä hakeutumaan enemmän alan työtehtäviin sekä toteuttamaan erilaisia elokuvahankkeita, mitä kautta myös alan työllisyys, elinvoima ja liiketoiminta mahdollisesti kasvaisivat.

8 Tutkimustyön arviointi

Opinnäytetyössä lähdettiin selvittämään, minkälaisia riskejä koronapandemiasta on aiheutunut elokuva-alalle yleisesti sekä sitä, miten alan toimijat ovat kokeneet pandemian aiheuttamat vaikutukset.

Aiheen laajuus ja tietopohjan vähyys tutkitusta aiheesta olivat tutkimuksen selkeimpiä haasteita. Koronapandemian vaikutukset ovat olleet yhteiskunnallisesti hyvin laajoja ja opinnäytetyön tekijän alakohtainen tietämys elokuva-alasta suhteellisen vähäinen. Tutkimusta alettiin tehdä ”ruohonjuuritasolla”, jolla haettiin elokuva-alan tekijöiltä lausuntoja ja kannanottoja siitä, mitä on oikeasti tapahtunut ja mitä jatkossa tulisi tehdä. Koronapandemian vaikutukset ovat olleet uusia ja muutokset osittain niin nopeita, että myös pandemiasta tiedostettu informaatio on koronapandemian aikana muuttunut. Se on pakottanut erilaiset organisaatiot ja pitkäjänteiset toimijat elämään enemmän hetkessä. Uuden tiedon tuottaminen, aineiston yhteen kerääminen sekä riskien tunnistaminen ja niiden vaikutuksista raportointi olivat opinnäytetyön selkeä päämäärä. Alaan vaikuttavien toimijoiden näkemykset kerättyinä yhteen ovat dokumentti, joka avaa alan tekijöiden näkökulmia siihen, miten elokuva-alaa tulisi kehittää ja millaisia keinoja riskien hallinnoimiselle voisi mahdollisesti tulevaisuudessa olla.

Haastatteluista saatua aineistoa täytyy tarkastella kriittisesti, sillä kyseessä ovat yksittäisten henkilöiden subjektiiviset näkemykset siitä, miten asiat, tilanteet ja tapahtumat ovat kehittyneet. Koronapandemiassa on kyse ennen kaikkea globaalista muutoksesta, eli koko maailmaa ja sen väestöä koskevasta ilmiöstä, ja siihen sulautuminen vaatii oman aikansa. Haastatteluista saatu aineisto tukee väitettä, että yhteiskunnan sulkeminen ja erilaiset kokoontumisrajoitukset ovat olleet merkittävin riski elokuva-alan normaalille liiketoiminnalle. Terveysuhka ja ihmisten hyvinvointi sekä työelämän muuttuminen koronapandemian myötä nousivat myös vahvasti esille kerätyissä haastatteluaineistoissa.

Kriittisin tekijä opinnäytetyön tutkimuksessa on lyhyt aikajänne, jolla tutkittavaa ilmiötä tarkastellaan. Opinnäytetyö aloitettiin tammikuussa 2022 ja saatettiin loppuun saman vuoden huhtikuun lopussa. Koronaviruspandemia ja elokuva-ala sekä sen moninaiset toimintamallit ja eri osa-alueilla toimivat tekijät muodostavat jo itsessään todella laajan tutkimuskentän. Kun koko elokuva-alaan liittyviä vaikutuksia tarkastellaan ja analysoidaan muutaman kuukauden ajanjakson verran, tutkimustuloksista saadaan hyvin pintaa hipova yleiskuva siitä, mitä alan sisällä koetaan todellisuudessa tapahtuneen. Kaikkien osa-alueiden käytännön toimintaan ja erilaisiin ilmiöihin perehtyminen vaatisi kattavampaa paneutumista alan lainsäädäntöön, rahoitustoimintaan, työllisyyteen sekä alan liiketoiminnallisiin toimintamalleihin. Lyhyt tutkittu ajanjakso koronaviruspandemiasta elokuva-alan sisäisten toimijoiden näkökulmasta luo kuitenkin kuvaa sen ajan koetuista tapahtumista ja ilmiöistä.

On mielenkiintoista seurata, miten jatkossa koronaviruspandemiaan tullaan suhtautumaan, kun erilaiset rajoitustoimenpiteet poistuvat ja yhteiskunta koetetaan saattaa jälleen normaaliin päiväjärjestykseen. Otetaanko mahdollisia rajoitustoimenpiteitä, kuinka nopeasti ja merkittävästi, tulevaisuudessa uudelleen käyttöön. Palautuvatko asiat samanlaisiksi kuin ne olivat ennen koronaviruspandemiaa. Koronaviruspandemian syvällisemmät vaikutukset ihmisten käyttäytymismalleihin ja kulutustottumuksiin selviävät todennäköisesti vasta tulevaisuudessa, kun rajoitukset ovat olleet pois käytöstä jonkin aikaa.

Erilaiset riskienhallintatyökalut, riskien luokittelu sekä SWOT-nelikenttäanalyysi autoivat ennen kaikkea tunnistamaan riskejä ja erottelemaan niiden vaikutuksia sekä sitä, miten yrityksen on mahdollista hallinnoida riskejä paremmin käyttämällä erilaisia menetelmiä. Riskienhallintatyökalujen käyttö sekä riskien analysoiminen olisivat itsessään vaatineet laajempaa tutkimusta sekä isompaa ja tiiviimpää työnryhmän toimintaa. Tämä olisi tarjonnut moninaisempia ja kehittävämpiä analysointimalleja ja kehittämis ehdotuksia elokuva-alan riskienhallintaan. Laajemman työryhmän toiminta ja aineiston analysointi olisi tuonut moninaisempia ja yksityiskohtaisempia näkökulmia koronapandemian aikaansaamien riskien kohdennettuihin toiminta- ja seurantatapoihin elokuva-

alan eri osa-alueiden yleisessä toiminnassa. Koronapandemian vaikutuksista elokuva-alan riskienhallintaan olisi mahdollisesti hyvä teettää kattava jatkotutkimus. Jatkotutkimuksessa olisi mielenkiintoista selvittää, miten erilaiset ja monitasoiset ilmiöt ja riskien vaikutukset näyttäytyvät elokuva-alan toiminnassa pidemmällä aikavälillä, kun rajoitustoimenpiteet poistuvat käytöstä.

Lähdeluettelo

Anttila, Veli-Jukka 2021. Koronavirus (SARS-CoV-2, COVID-19). Uuden koronaviruksen aiheuttama epidemia. Terveyskirjasto.

<https://www.terveyskirjasto.fi/dlk01257> (Luettu 11.2.2022).

Art Films Production. Art Films Production AFP Oy. Yritys.

<https://artfilmsproduction.com/fi/art-films-yritysinfo/art-films-production-afp-oy>

(Luettu 24.2.2022)

Horvat, Ingrid 2021. Five steps of risk management process.

<https://www.invensislearning.com/blog/risk-management-process-steps/> (Luettu 24.2.2022).

Malmen, Yngve & Wessberg, Nina. VTT tuotteet ja tuotanto. Mitä tarkoitetaan riskillä, riskianalyysillä, riskin arvioinnilla ja riskienhallinnalla.

<http://www.nbcsec.fi/sptry/arkisto/art-01.pdf> (Luettu 3.4.2022).

Ojasalo, Katri & Moilanen, Teemu & Ritalahti, Jarmo 2015. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Audiovisuaalinen kulttuuri. Taiteen ja kulttuurin alat. <https://okm.fi/audiovisuaalinen-kulttuuri> (Luettu 11.3.2022).

OKM, opetus- ja kulttuuriministeriö. Rahapelitoiminnan tuotot.

<https://okm.fi/rahapelitoiminnan-tuotonjakokausvoittovarot> (Luettu 10.4.2022).

PK-RH. Pk-yrityksen riskienhallinta. Startti riskienhallintaan.

<http://virtual.vtt.fi/virtual/pkrh/startti-riskienhallintaan/mita-riskienhallinta-on.html>

(Luettu 3.4.2022).

Riskien arviointi. Riskien arviointi päivitettävä koronapandemian aikana.

Koronavirus COVID-19 ja riskien arviointi. <https://www.riskienarviointi.com>

(Luettu 7.2.2022).

Riskikompassi. Riskien luokittelu. Strategiset riskit.

<https://riskikompassi.fi/riskien-luokittelu/strategiset-riskit/> (Luettu 3.4.2022).

Rousku, Kimmo 2017. Ohjeita riskienhallintaan. Valtiovarainministeriö, Julkisen hallinnon ICT.

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80013/VM_22_2017.pdf (Luettu 1.3.2022).

Suomen elokuvasäätiö. <https://www.ses.fi> (Luettu 15.2.2022).

Suomen elokuvasäätiö. Suomen elokuvasäätiön strategia 2018–2023.

<https://www.ses.fi/wp-content/uploads/2021/02/SES-strategia-2018-2023.pdf>

(Luettu 15.2.2022).

Suomen riskienhallintayhdistys, n.d. PK-RH-riskienhallinta. Riskienhallinta. <https://pk-rh.fi> (Luettu 10.2.2022).

Suomen riskien hallintayhdistys, n.d. PR-RH-riskienhallinta. Riskien luokittelu. <https://pk-rh.fi/riskien-luokittelu.html> (Luettu 10.4.2022).

Suomen riskien hallintayhdistys, n.d. PR-RH-riskienhallinta. Riskienhallintaprosessi. <https://pk-rh.fi/riskien-luokittelu.html> (Luettu 10.4.2022).

Suomen riskien hallintayhdistys, n.d. PR-RH-riskienhallinta. SWOT-analyysi. <https://pk-rh.fi/riskien-luokittelu.html> (Luettu 10.4.2022).

Valtioneuvosto. Koronapandemian vaikutuksia kulttuurialalla 2020–2021. 2021. Valtioneuvosto. Helsinki. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162973/VN_2021_26.pdf?sequence=1&isAllowed=y (Luettu 26.2.2022).

Valtioneuvosto. Rajoitukset ja suositukset. 2022. <https://valtioneuvosto.fi/tietoa-koronaviruksesta/rajoitukset-ja-suositukset> (Luettu 6.3.2022).

Valtioneuvoston viestintäosasto. Pääministeri Sanna Marin avasi hallituksen hybridistrategiaa, myös mallinnukset ja mittarit esillä perjantain tilannekatsausinfossa. 2020. Valtioneuvosto. <https://valtioneuvosto.fi/-/10616/paaministeri-sanna-marin-avasi-hallituksen-hybridistrategiaa-myos-mallinnukset-ja-mittarit-esilla-perjantain-tilannekatsausinfossa> (Luettu 4.3.2022).

Veikkaus, 2021. Veikkaus sulkee kahviloiden ja ravintoloiden peliautomaatit koronatilanteessa leviämisvaiheessa olevilla alueilla. https://www.veikkaus.fi/fi/yritys#!/article/tiedotteet/yritys/2021/08_elokuu/06_veikkaus-sulkee-kahviloiden-ja-ravintoloiden-peliautomaatit-leviamisvaiheessa-olevilla-alueilla (Luettu 10.4.2022).

Haastattelut

Teatterinhoitaja. Elokuvakeskus. Haastattelu: 25.2.2022

Tuottaja. Edistämiskeskus. Haastattelu: 24.2.2022.

Toiminnanjohtaja 1. Työllisyysalan liitto. Haastattelu: 28.2.2022

Toiminnanjohtaja 2. Kulttuuriyhdistys. Haastattelu: 3.2022

Toimitusjohtaja 1. Keskusjärjestö. Haastattelu: 22.2.2022

Toimitusjohtaja 2. Säätiö. Haastattelu: 3.3.2022

Toimitusjohtaja 3. Henkilöstöpalvelun tarjoaja. Haastattelu: 23.2.2022

Toimitusjohtaja 4. Tuotantoyhtiö. Haastattelu: 16.3.2022

Haastattelu kysymykset

1. Kertokaa hieman toiminnastanne ja miten näette isommassa kuvassa oman roolinne elokuva-alalla?
2. Miten määrittelisitte riskienhallinnan? Miten se toteutuu organisaatiossanne ja millaisia toimenpiteitä siihen kuuluu?
3. Mikä/mitkä ovat olleet näkökulmastanne, koronasta johtuneet suurimmat vaikutukset elokuva-alalle? Miksi? Kuvailkaa erilaisia ilmiöitä ja seuraamuksia?
4. Onko riskien hallinta toiminnassanne lisääntynyt tai kokenut muutoksia koronan vuoksi? Onko korona lisännyt aiheutta resursoida riskienhallintaan enemmän?
5. Mitkä olivat ensimmäisen korona vuoden selkeimmät muutos/riskitekijät, joita hahmotitte alan yleiskuvassa? Onko tilanne muuttunut kahden vuoden jälkeen? Onko tullut uusia haasteita/ongelmia, jotka koskevat elokuva-alaa?
6. Onko elokuvien kuluttamistottumuksissa tapahtunut muutoksia, jotka johtuisivat koronasta?
7. Näettekö koronan vaikutuksissa, jotain uusia mahdollisuuksia elokuva-alalle, joita ei välttämättä ”normaali” oloissa olisi osattu huomioida tai hyödyntää?
8. Millaisia toimenpiteitä kaipaisitte koronan hallinnointiin? Miten näkisitte, että koronan tai muun vastaavan epidemian muodostamia riskejä voitaisiin hallita tulevaisuudessa? Millaisena näette tilanteen 5 vuoden päästä?
9. Millaiset ovat näkemyksenne mahdollisen korona/rokotuspassin suhteen?
10. Millä tavoin elokuva-ala voisi vaikuttaa koronan aiheuttamiin haasteisiin?

11. Palataanko täysin takaisin koronaa aiempaan aikaan? Onko tullut jotain pysyviä muutoksia? Elokuvien tekemisen ja yleisölle esittämisen suhteen?

12. Uskotteko, että vastaava epidemia tilanne olisi mahdollinen uusiutua lähitulevaisuudessa? Huomioitteko maailmalaajuisen pandemian omassa riskienhallinnassanne? Miten?